

*УТВЪРДЕНА СЪС ЗАПОВЕД
РД – 10 – 7706 – 306 / 04.11.2010 г.
НА ОБЛАСТНИЯ УПРАВИТЕЛ НА ОБЛАСТ
С АДМИНИСТРАТИВЕН ЦЕНТЪР ВАРНА*

Областна стратегия за развитие на социалните услуги

Област Варна

(2011 – 2015)

Октомври 2010

А. Контекст и оценка на нуждите

I. Въведение

1.1.	Предистория	3
1.2.	Обхват и фокус на стратегията	4
1.3.	Съответствие с международни, национални и местни политики	4
2.	Изводи от анализа на ситуацията и оценка на потребностите в област Варна	8
2.1.	Тенденции в развитието на област Варна	8
2.2.	Рискови фактори	11
2.3.	Идентифицирани рискови групи и потребности	13
2.4.	Анализ на дефицитите на услуги и мерки - общи заключения	21

Раздел Б: Стратегия за развитие на социалните услуги

3.	Визия и цели	24
3.1.	Визия	24
3.2.	Ценности и принципи	24
3.3.	Направления и приоритети на областната стратегия. Приоритетни целеви групи.	25
3.4.	Цели	26
4.	Интервенция – социални услуги и мерки	30
5.	Система за мониторинг	63
5.1.	Цели и задачи на мониторинга	63
5.2.	Изграждане на система за мониторинг и оценка на Стратегията	64

Раздел В: План за действие

6.	Институционална рамка на изпълнението на Стратегията	67
6.1.	Отговорности и роли в изпълнението на Стратегията	67
6.2.	Механизми на партньорство	71
7.	Ресурси	72
7.1.	Изграждане на капацитет за изпълнение на Стратегията	72
7.2.	Създаване на Областен ресурсен център	72
8.	Комуникационна програма	73
8.1.	Цели, водещи принципи и дейности на комуникационната програма	73
8.2.	Дейности по реализацията на комуникационната програма	74
8.3.	Възможни измерители на ефективността на комуникационната програма	74
8.4.	Механизми, подходи и техники на комуникационната програма	74
8.5.	Оперативно изпълнение на комуникационната програма	75
9.	Етапи в изпълнението на стратегията.	78

А. Контекст и оценка на нуждите

I. Въведение

1.1 Предистория

Социалната политика е част от управлението на обществото, отнася се и влияе на социалния статус и жизнените шансове на социалните групи. Провеждането ѝ предполага, че някаква част от индивидуалните качества на живот е независима, както по отношение на пазара, така и по отношение на традиционните връзки - семейство и общност, но е зависима от политическия процес и производните му решения.

Реформите в социалната сфера, започна през 1998 година с приемането на Закон за социално подпомагане и последващите го подзаконовни нормативни актове. В резултат на този закон и последвалите промени през 2002/2003 г. е създадена правна рамка за предоставяне на социални услуги. Този ангажимент бе възложен на общините като местни органи на самоуправление. С промяната на закона през 2010 година се въведе задължителното изработване на Областни стратегии за развитие на социалните услуги. Мотивите за това са: голяма част от необходимите социални услуги не може да бъде предоставена във всяко населено място поради обективни причини – малък брой лица, нуждаещи се от съответната услуга, отсъствието на квалифициран персонал, лоши транспортни връзки и др. Областната стратегия ще подпомогне йерархическата организация на процесите на управление и планиране в страната.

Екипът, сформиран със заповед на Областния управител, постави основите на устойчив механизъм, който да координира и интегрира процесите в социалната сфера, зад които стоят реални ресурси и действия.

Стратегията е основен програмен документ за единен подход към предоставянето на социални услуги на територията на Варненска област, за постигане на ефективно планиране, разкриване, финансиране и договаряне на социалните услуги. Основание за това ни дава разбирането, че социалните услуги са един от основните инструменти по пътя на изпълнение на основните направления: деинституционализация и социално включване на уязвими групи и лица. Надяваме се, че настоящата Стратегия ще даде възможност да изградим мрежа от устойчиви, необходими и желани услуги в областта.

Стратегия е основана на визията за достъпни, качествени и ефективни социални услуги, отговарящи на нуждите на потребителите. Ангажираното участие на всички заинтересовани страни осигуряват социално включване, живот в подкрепяща общност и пълноценна реализация.

Стратегията представя основните насоки за развитието на социалните услуги на територията на Варненска област в периода 2011 - 2015 г. Това гарантира времева обвързаност с всички политически и стратегически документи, които пряко или косвено се отнасят до развитието на социалните услуги.

Стратегическите и свързаните с тях конкретни цели, дейности, индикатори за измерване на постигнатите резултати, са изведени въз основа на преглед на капацитета и ресурсите, с които понастоящем разполагаме в 12 общини на Варненска област, както и на основата на анализ на силните и слабите страни, предизвикателствата и възможностите. Информацията е предоставена в анализа на общините, приети от Общинските съвети.

1.2 Обхват и фокус на стратегията

В териториално отношение Стратегията обхваща всички общини на Варненска област: Аврен, Аксаково, Белослав, Бяла, Варна, Ветрино, Вълчи дол, Девня, Долни чифлик, Дългопол, Провадия и Суворово.

Областното планиране има за цел да преодолее неравномерното развитие на социални услуги и достъпа до тях. Към настоящия момент почти във всички общини има действащи общински стратегии. Развитието на социалните услуги в отделните общини не отговаря на потребностите, без достатъчно проучване на нуждите на рисковите групи и без да се отчита ситуацията в съседните населени места и общини. Това предопределя ограничения достъп на нуждаещите се до различни социални услуги. Най-голямо разнообразие на услуги за деца и лица се предоставят в община Варна.

Въпреки развитието на социални услуги в общността, в област Варна продължават да действат и значителен брой специализирани институции.

На базата на анализа на наличните услуги, областното планиране има за цел да очертае насоките за създаване на мрежа от социални услуги, която да отговаря на нуждите на рисковите групи и да бъде ефективна в своето действие от управленска и икономическа гледна точка. Стратегията задава както областната рамка, така и параметрите на социалните услуги във всяка от общините на територията на област Варна.

Стратегията включва социалните услуги, които предстои да бъдат разкрити, както и съществуващите вече услуги (посочва се дали те трябва да бъдат запазени в техния настоящ вид или реструктурирани). Формулирани са дейностите в сферата на социалното подпомагане и свързани сфери (здравеопазване, образование, заетост, жилищна политика и инфраструктура), които са във връзка с функционирането на социалните услуги и имат ключово значение за социалното включване, деинституционализация и възможности за решаване на проблемите на рисковите групи и индивиди.

Включените в стратегията социални услуги се отнасят за всички рискови групи на територията на областта. В рамките на стратегията са изведени приоритети както по отношение на целевите групи, така и по отношение на видовете услуги за периода на действието ѝ.

1.3 Съответствие с международни, национални и местни политики

1.3.1. Национални приоритети в развитието на социалните услуги

Възприемането на определени социално-политически практики и установяването на конкретен модел на социална политика е следствие от сложно взаимодействие между политически, икономически, културни и международни фактори. България направи своя избор - възприемане на модерна социално-политическа регулация на пазара и на модерни системи за социална защита. Това стана необходимо със задълбочаване на негативните процесите, свързани с обедняването и социалното изключване на лица и групи, и забавянето на реформите.

Реформите по отношение на развитието на модерни социални услуги започна през 2000 година в сферата за услуги за деца, а след това се премина към предоставяне на услуги за

възрастни. Община Варна прави изключение – тя стартира институционално предоставяне на социални услуги още през 1998 година. Последва и разкриването на първата услуга за деца в областта (община Долни чифлик) през 1999 година. На пазара на социалните услуги се появяват такива, които индивидуализират подхода към индивидите и групите в риск с основна цел - интегриране в социалните общности. Въведени са отговорности на общините при управлението на социалните услуги на местно ниво. Последователната практика на децентрализация намери израз и във въвеждането на регламентите на публично-частното партньорство.

В последните години стартираха редица социални услуги. Част от тях не успяха да осъществят устойчивост. Причините са: неизведени нужди, неравномерно разпределение по територията и др. Тестването на всяка услуга става на пазара на услугите и зависи изцяло от потребителите нейното оставане на пазара. Друг съществен проблем се явява отсъствието на връзки с другите системи, съпричастни към проблема - образование, здравеопазване, жилищна политика, инфраструктура.

В Националният доклад на България по стратегиите за социална закрила и социално включване 2008 – 2010 г. се определят приоритетните направления:

1. Ограничаването на предаването на бедността и социалното изключване между поколенията (с акцент върху детската бедност и социално изключване);
2. Активното включване за най-отдалечените от пазара на труда;
3. Равните възможности за най-уязвимите групи в обществото.

Националният план залага на:

- Превантивните мерки;
- Подкрепата на децата и семействата чрез мерки за подобряване материалното състояние на семействата и развиване на качествени и разнообразни социални услуги;
- Деинституционализацията като процес и водещо направление в развитието на социалните услуги;
- Връзката със системите на образование и здравеопазване като компоненти на концепцията за борба с бедността и социалното изключване сред децата.

1.3.2. Институционална рамка на предоставянето на социалните услуги

В процеса на планиране са включени основните институции с отговорности по отношение на планирането, създаването, предоставянето и управлението на социалните услуги. Тук са взети предвид следните им компетенции:

- Министерство на труда и социалната политика (МТСП) – създава държавната политика в сферата на социалното подпомагане и социалните услуги, определя националните приоритети, заедно с Министерство на финансите определя държавно-делегираните дейности в социалните услуги и разработва разходните стандарти за финансиране на социалните услуги.
- Министерство на финансите – определя разходните стандарти и тавани за финансиране на социалните услуги в страната.
- Агенцията за социално подпомагане разрешава откриването и закриването на социалните услуги – държавно-делегирана дейност след изразено становище от РДСП по местонахождение на услугата, разработва методики за социални услуги, упражнява контрол върху изпълнението на социалните услуги, поддържа регистър на доставчиците на социални услуги. Чрез местните си структури дирекции “Социално подпомагане”, прави оценка на всеки индивидуален случай и насочване към съответния доставчик на социални услуги.

- Държавната агенция за закрила на детето – лицензира доставчиците на социални услуги за деца, контролира стандартите и критерии за социални услуги за деца и семейства.
- Областен управител и Областен съвет за развитие - имат отношение към планирането във всички сфери, в т.ч. и на социалните услуги.
- Общините – създават общинската политика по отношение на социалните услуги, създават и предоставят социални услуги; възлагат и договарят предоставянето на социални услуги с доставчици, контролират тяхното качество.
- Доставчици социални услуги: общини, физически и юридически лица.
- Обществените съвети за социално подпомагане в общините, ангажирани с обществения контрол.
- Организации с нестопанска цел и представители на рисковите групи.

1.3.3. Стратегически документи

1.3.3.1. Международни документи

При разработването на стратегическите документи на местно и областно ниво се прилагат принципите, утвърдени в **международни нормативни актове**, в сферата на социалното развитие, като:

- Всеобща декларация за правата на човека на ООН;
- Конвенция на ООН за правата на детето;
- Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН;
- Международния пакт за социални, икономически и културни права.

1.3.3.2. Национални документи

- Национален доклад по стратегиите за социална закрила и социално включване 2008 – 2010 година.
- Национална стратегия за детето 2008 – 2018 година.
- Национална стратегия за демографско развитие на Република България 2006 – 2020 година.
- Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 година.

1.3.3.3. Документи на областно и общинско ниво в област Варна

- Областна стратегия за развитие на област Варна (2005 – 2015 г.).
- Общински планове за развитие.
- Общински програми за закрила на детето.
- Областни и общински програми и стратегии, във връзка с развитието на социалните услуги на ниво община.

Областната стратегия следва и принципите на законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България – Конституция, Семейен кодекс, Кодекс на труда, Наказателен кодекс, Закон за закрила на детето, Закон за социално подпомагане, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за интеграция на хората с увреждания, Закон за закрила от дискриминация и др., както и съответните подзаконови нормативни актове.

След приемането на нова стратегия в социалната политика и въвеждането на множество законодателни промени по посока подобряване живота на рисковите групи в обществото, българското правителство подписва Съвместен меморандум по включването, фокусиран върху въпросите на политиката по социално включване и необходимите дейности за

неговото реализиране на местно и национално ниво. Реформите в социалната сфера кореспондират с препоръките на Европейския съюз в сферата на социалната политика.

Сред основните задачи в сферата на социалната политика са стимулирането на децентрализацията и разработването на общински стратегии за развитие и предоставяне на социални услуги в общността, отговарящи на местните приоритети.

В 10 от 12 общини на Варненска област има действащи стратегии за социални услуги (без Белослав и Дългопол). Във всички има действащи стратегии за закрила на детето, ежегодно се приемат и програми за изпълнението им.

В някои от общините има и приети и други документи в областта на социалните услуги както следва:

Община Аврен

1. Наредба за организацията, финансирането и дейността на пенсионерските клубове на територията на Община Аврен от 2008 г.
2. Програма ``Младежки дейности`` 2010 г.

Община Аксаково

1. Наредба за условията и реда за установяване на жилищни нужди на гражданите, настаняване и продажба на общински жилища

Община Белослав

1. „Стратегия за интеграция на малцинствените общности в община Белослав” (за периода 2008-2013 г.)
2. Програма за опазване живота и здравето на децата в пътното движение за 2008 – 2010 г.
3. Общинска програма на мерките за насърчаване на творческите заложби на деца с изяви дарби през 2010 година

Община Бяла

1. Общинска програма за развитие и интегриране на ромската общност в община Бяла за периода 2007-2010 г.

Община Варна

1. Социална програма на община Варна за 2010 г.
2. Общинска стратегия за превенция на наркоманиите 2008-2011 г.
3. Общинска стратегия за рехабилитация и реинтеграция на лица, зависими от психоактивни вещества 2009-2013 г.
4. Общинска стратегия за превенция на ХИВ/СПИН 2009-2014 г.
5. Стратегия за превенция и противодействие на асоциалното поведение и правонарушения на деца в община Варна 2010-2014 г.

Община Ветрино

1. Общинска програма за сътрудничество по етническите и демографски въпроси в община Ветрино 2009-2010 г.
2. План за работа на Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни.

Община Девня

1. Общински план за интегриране и развитие на етническите малцинства 2009 г.
2. Правилник за отпускане на финансова помощ на граждани на община Девня 2008 г.
3. Общинска програма за опазване живота и здравето на децата в пътното движение 2009 г.

2. Изводи от анализа на ситуацията и оценка на потребностите в област Варна

2.1. Тенденции в развитието на област Варна

Област Варна е разположена в Североизточна България и заема площ от 3 820 кв. км или 3,44 % от територията на страната. Област Варна се състои от 12 общини: Аврен, Аксаково, Белослав, Бяла, Варна, Ветрино, Вълчи дол, Девня, Долни Чифлик, Дългопол, Провадия, Суворово. Населението на областта наброява 494 818 души (към 2009 г.). Тя е трета по брой на населението област в страната, в която живее 5,9% от общото население на Република България. Гъстотата на населението е 120,3 души/кв.км, която е над средната за страната 69,0 души/кв.км и Североизточен район – 68,5 души/кв.км. Възрастовата структура като цяло е по-благоприятна от тази за страната. В областта има 159 населени места, от които 10 града.

Основни заключения за тенденциите в демографските процеси в област Варна:

- През последните години на фона на намаляване населението на страната, в т.ч. и на Североизточния район за планиране област Варна е с тенденция на стабилизиране и леко нарастване на населението. По общини динамиката на населението показва, че тенденциите в демографското им развитие е благоприятно за едни и неблагоприятно за други. В общините Аврен, Аксаково, Белослав, Бяла, Варна и Дългопол преобладава тенденцията на увеличаване броя на населението. В общините Ветрино, Вълчи дол, Девня, Долни Чифлик, Провадия и Суворово се наблюдава намаляване на броя на населението, но с темп, по-малък от средния за страната.
- Естественото движение е един от основните показатели, оказващи влияние на динамиката на населението и неговата структура по възраст. Коефициентът на раждаемост (живородени деца на 1000 д. от населението) е 12,3 ‰ – над средния за страната (9,6 ‰) и Североизточния район за планиране (10,4 ‰). Няма различия в раждаемостта за градското (12,2 ‰) и селското (12,5 ‰) население на областта. Смъртността на населението на област Варна (12,2 ‰) е със стойности под средните за страната (14,3 ‰) и Североизточния район за планиране (13,5 ‰), но с по-високи от раждаемостта стойности.
- Сравнително по-влошени са демографски параметри на общините от западната част на областта. Наблюдават се застаряване на населението и регресивен тип възрастова структура.
- Налице е увеличение на абсолютния дял на лицата в трудоспособна възраст в областния град и намаляване в останалите общини.
- В етническия състав на населението най-многочислена е българската етническа група. В структурата на населението по етнически групи и по местоживееене се установяват силни различия. Делът на населението от българската етническа група в градовете (89,6%) е значително по-голям от този в селата (70,1%). Обратно, относителното тегло на населението от турската етническа група сред селското население е около 4 пъти по-голямо от теглото му сред градското население (5,1% срещу 19,3%). Същото, но в по-малка степен, се отнася и за ромската (циганската) етническа група. Във Варненска област 85,7% говорят български, 8,5% - турски, 2,3% - ромски, 2,5% - друг език, а 1,0% не се самоопределят.

Заклучения за тенденциите в икономическото развитие, заетостта и безработицата:

- Икономиката на Варненска област е добре представена на национално ниво по редица показатели. Голям дял има сектора на услугите, който е над средното за страната. Откроява се и niskият дял на аграрния сектор в областта, който контрастира спрямо средното за страната.
- Наблюдава се общо нарастване с 10,6 % на броя на нефинансовите предприятия за област Варна. Това може да се разглежда като трайна тенденция в областната икономика.
- Областта е с постоянна тенденция в показателя „Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия”. Основно инвестициите са насочени към община Варна и в по-малка степен към община Девня.
- Под влияние на световната икономическа криза се отчита тенденция към намаляване броя на реално функциониращите предприятия в много от общините на територията на област Варна.
- Задълбочават се различията в икономическото развитие на общините в областта.
- Наблюдава се тенденция на повишаване на доходите на домакинствата в номинално изражение както за областта, така също и за страната. Доходите на домакинствата за област Варна са по-високи от средните за страната.
- Под влияние на световната икономическа криза през 2009 г. броя на заетите лица в страната намалява, коефициентът на заетост отчита спад. Тази тенденция дава отражение и в област Варна, където коефициентът на икономическа активност и коефициентът на заетост през 2008 г. нарастват, но през 2009 г. бележат спад под нивата от 2007 г.
- Пазарът на труда в област Варна през 2009 г. и първото тримесечие на 2010 г. е силно повлиян от икономическата криза. Слабото търсене на стоки и услуги водят до намаляване на заетостта в структуроопределящи за икономиката сектори и до покачване на безработицата във всички общини на област Варна.

Заклучения за тенденциите в сферата на здравеопазването:

- Населението в област Варна е с влошен здравен статус. Големи групи от хора (напр. ромското население) все още имат ниска здравна култура.
- Териториално разпределение на лечебните заведения за извънболнична помощ е неравномерно, което води до неравнопоставеност на населението по отношение на достъпа до здравни услуги.
- Специализираната медицинска помощ също е неравномерно разпределена в отделните общини в региона. Специалистите са концентрирани основно в областния център.
- Основната тенденция е към нарастване на броя на населението и значително увеличение на раждаемостта, като област Варна продължава да бъде една от малкото

области в страната с ниски стойности на смъртността и една от трите области в България с положителен механичен прираст.

- Дейностите по промоция на здравето, профилактика и скрининг на заболяванията са недостатъчни и често формално осъществявани.
- Наблюдава се тенденция за обособяване на голям брой индивидуални специализирани практики за сметка на ДКЦ и МЦ, водещо до лоша координация и нарушаване на интегритета на лечебнодиагностичния процес.
- Неотложната 24-часова помощ в лечебните заведения за първична и специализирана извънболнична помощ не е добре организирана и зачестяват проблемите и пропуските при оказването ѝ.
- С въвеждане на клиничните пътеки като форма на финансиране на болничната помощ от НЗОК, значително се променя структурата на хоспитализираната заболеваемост, особено по определени класове и отделни диагнози. Това води до изкривяване на статистическата информация и затруднява качествения анализ на заболеваемостта по причини, както и прогнозирането на трайни тенденции в развитието на здравните потребности от болнична помощ.
- Необходимо е вниманието се фокусира върху социално уязвимите контингенти (деца, социално слаби, лица с увреждания и др.) чрез промени в нормативната уредба и в националните рамкови договори.

Заклучения за тенденциите в сферата на образованието:

- Образователното равнище на населението е високо с тенденция към нарастване броя и дела на високообразованите лица.
- Съществуващата мрежа от училища в област Варна отговаря на изискванията на съществуващата нормативна база. В селата и малките градове има училища, в които учениците се обучават в слети и маломерни паралелки, но няма решения на общинските съвети и предложения за закриването на съществуващите училища.
- Общият брой на отпадналите ученици за учебната 2009/2010 г. е спаднал в сравнение с предходната година.
- Увеличен е броят на преместените ученици по тяхно желание.
- Броят на заминалите в чужбина ученици значително е намалял.
- Броят на интегрираните деца и ученици със специални образователни потребности се увеличава всяка година. Все повече родители търсят съдействие и помощ при обучението и възпитанието на децата си. Броят на ресурсно подпомаганите деца и ученици от откриването на Ресурсен център – гр. Варна до момента е нарастнал над 2 пъти.
- Ежегодно все по-голям става броят на детските градини и училища в област Варна, в които се адаптира архитектурната среда. Проблем е осигуряването на екипите с психолози и логопеди за училищата от региона.

Заклучения за тенденциите в сферата на жилищната политика:

- Жилищната политика на областно ниво е в застой. Не се строят нови жилища, а старите са амортизирани. Няма тенденция за изграждане на „социални жилища”. Липсват приюти и центрове за временно настаняване, което е един от основните проблеми на областта.
- Област Варна практически е изчерпила своите възможности за задоволяване на жилищните потребности на семействата. Наличният жилищен фонд е зает и освобождаването му е много рядко, за да се посрещнат нуждите на новокартотекираните.
- Областта не разполага с достатъчно ресурси за изграждане на нови жилища и поддържане на съществуващите жилища общинска собственост. В близките години не се очаква промяна в положителна посока.
- Тенденцията е към нарастване броят на семействата, които ще покриват условията за регистрация, като нуждаещи се от жилища. Същевременно общините няма да имат възможност да ги настаняват в жилища, тъй като наличните общински жилища са заети и рядко се освобождават. Общините в областта са изправени пред жилищна криза, която ще се задълбочава поради изоставането на доходите от ръста на цените на жилищата.
- В областта се наблюдава тенденция към качествена промяна в структурата на картотекиращите се като нуждаещи се от жилища. Докато през предходните години най-голям е бил дялът на картотекиращите се, които живеят в жилища на роднини, то през последните пет години най-голям е дялът на живеещите на свободен наем. Този процес ще се усилва в бъдеще, тъй като населението например в община Варна в резултат на механичен прираст продължава да нараства драстично. Жилищната криза ще продължи да се задълбочава.

2.2. Рискови фактори

1) Доходи

Безработицата и неравният достъп до заетост е основният проблем за осигуряване на нормален стандарт на живот. Ограниченият брой работни места в област Варна, основно извън областния център, се дължи на: (1) малкият брой предприятия, осигуряващи заетост и съответно липса на алтернативни работни места; (2) затваряне на предприятията в резултат от икономическата криза и/или намаляване на работното време; (3) загуба на работни места за заетите извън областта.

Проучванията показаха, че част от безработните не поддържат регистрацията си, ако няма териториални структури на Агенцията по заетост в населеното място и се налага да пътуват. Друг проблем е, че самите граждани не са мотивирани да търсят услугите на бюрата по труда след изтичане на периода на подпомагане, тъй като не вярват, че ще получат адекватна преквалификация. Достъпът до заетост е най-силно ограничен за няколко специфични групи безработни: (1) хора с основно и по-ниско образование; (2) безработни младежи на възраст 18 – 29 години; (3) хора в предпензионна възраст; (4) хора с увреждания в трудоспособна възраст и (5) хора от ромска общност.

Безработицата и ниските доходи в семействата рефлексират директно върху следните групи:

- Деца, в многодетни семейства;
- Деца на самотни родители;
- Хора с увреждания – деца и възрастни.

Анализът на общините показва, че програмите за субсидирана заетост най-често се явяват единствената заетост в малките населени места. Друг аспект на анализите на общините показва, че с най-ниски доходи са пенсионерите в малките населени места. Във връзка с размера на доходите на хората в пенсионна възраст могат да се изведат следните групи:

- Хора с минимални и близки до минималната пенсия;
- Самотни възрастни хора с ниски пенсии;
- Стари хора с трайни увреждания

В анализа на общините е изведена и групата на лицата с трайни увреждания, които имат нужда от подкрепа във всекидневието си. Здравословните им проблеми не позволяват намиране на работа, което се отразява на доходите им.

2) Образование

Образованието е фактор за социална интеграция и професионално развитие. Анализът на статическите данни очертава като значими групи в областта хората с основно и по-ниско образование, което е характерно за голяма част от селата. Техният дял е значителен сред групата на безработните.

Ниското образователно равнище е рисков фактор по отношение на следните групи:

- Деца, нередовно посещаващи училище;
- Деца и младежи, напуснали рано училище;
- Младежи с основно и по-ниско образование;
- Възрастни с основно и по-ниско образование.

3) Структура на семейството

Структурата на семейството, съчетан с други фактори, влияе върху финансовото състояние на неговите членове. По отношение на структурата на семейството могат да се оформят следните групи:

- Многодетни семейства;
- Непълни семейства – родители, които сами отглеждат децата си;
- Самотни хора с увреждания;
- Самотни възрастни хора.

4) Здравен статус

Липсата на подходящи алтернативи за заетост за хора с увреждания поставя в неравностойно положение семействата им по отношение на източниците на доходи и покриване на нуждите. Ако състоянието на партньора/родителя изисква един от трудоспособните членове на семейството да полага грижи в ежедневието, това води до допълнително задълбочаване на проблемите, свързани с доходите.

В тази връзка се оформя групата на семейства, в чийто състав има човек с увреждане или с тежък здравословен проблем.

5) Достъп до здравни услуги

Анализът показва, че има проблеми при достъпа до здравни услуги в областта, поради големия брой здравно неосигурени лица и за някои населени места, поради отсъствието на личен лекар. Могат да бъдат посочени и следните фактори:

- многобройните отдалечени и разпръснати населени места в общините Аврен, Аксаково, Ветрино, Вълчи дол, Дългопол, Долни чифлик и Провадия;
- ограничените ресурси за оказване на спешна медицинска помощ;
- недостатъчен медицински персонал в малките общини;
- недостатъчно развита транспортна връзка между общинските центрове и селата, между селата и областния център.

По отношение на достъпа до здравни услуги най-многобройни в област Варна са следните групи в риск:

- Хора, които нямат възможност и/или не са заинтересовани да се осигуряват здравно;
- Хора в пенсионна възраст, живеещи в отдалечени села;
- Хора с увреждания и с няколко хронични заболявания.

6) Изолираност на населеното място

Като характерен проблем може да се изведе отдалечеността на населеното място. Отдалечените села в общините Аврен, Аксаково, Ветрино, Вълчи дол, Дългопол, Долни чифлик и Провадия са населени в голяма степен със стари хора. Социалният патронаж не достига до повечето от селата, поради оскъпяването на услугата от гледна точка на общината. Селата са слабо населени, в много случаи без редовна транспортна връзка с общинския център. В голяма част от селата не са достъпни необходимите социални услуги.

2.3. Идентифицирани рискови групи и потребности

При анализа на рисковите групи беше констатирана липсата на достатъчно точни данни за броя на лицата, които попадат в съответните групи, особено в случаите на потенциален риск. Една от причините за това е, че системите на социалното подпомагане и социалните услуги не са ориентирани към превенция на риска от социално изключване. Затова в ползването на съответните служби са само лицата, чиито проблеми са ескалирали. От друга страна, голяма част от рисковете и групите са новопоявили се и системите за закрила все още не ги разпознават, което води и до невъзможност да бъдат обхванати статистически.

В резултат на анализа на рисковите фактори се обособяват редица основни рискови групи и подгрупи, които да бъдат обект на въздействието на областната стратегия за развитие на социалните услуги.

2.3.1. Деца в риск

2.3.1.1. Деца, настанени в институции и отглеждани извън биологичните си семейства

Броят на настанените деца в институции от областта е сравнително голям. Децата, настанени в институции в повечето случаи имат забавено физическо и психическо развитие, което от своя страна възпрепятства тяхното осиновяване. Недостатъчно развитата услуга *приемна грижа* също допринася за големия брой и дългия престой на децата в институции.

В област Варна към момента функционират 5 специализирани институции за деца: ДМСГД-гр.Варна с капацитет 240 места за деца от 0 до 3 год. възраст; ДДЛРГ „Другарче” - гр.Варна с капацитет 59 места за деца от 3 до 7 годишна възраст; ДДЛРГ „Княгиня Надежда” - гр.Варна с капацитет 30 места за деца от 7 до 18 годишна възраст, а ако учат до завършване на средно образование, но не повече от 20 години, ДДЛРГ - с.Бързица, общ. Провадия с капацитет 80 места за деца от 7 до 18 годишна възраст, а ако учат до завършване на средно образование, но не повече от 20 години, ДДУИ - с. Рудник, общ. Долни Чифлик с капацитет 35 места. На територията на областта са разкрити и социални услуги резидентен тип като държавно делегирани дейности – ЦНСТ, с. Кичево, общ. Аксаково с капацитет на услугата 15 места, преходно жилище в с.Бързица, общ.Провадия с капацитет на услугата 14 места, Център за временно настаняване на безпризорни деца в гр.Варна с капацитет на услугата 15 места, Звено „Майка и бебе” в гр.Варна с капацитет на услугата 8 места, СУПЦ в гр. Варна с капацитет 85 места, Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания в гр.Варна с капацитет 8 места, Център за настаняване от семеен тип за деца в риск в гр.Варна, с капацитет 8 места.

Към настоящият момент общият брой на децата, настанени в 5-те специализирани институции на територията на областта е 331 деца, разпределени както следва: ДМСГД - гр. Варна – 167 деца, ДДЛРГ „Другарче” - гр. Варна - 39 деца, ДДЛРГ „Княгиня Надежда” гр. Варна – 26 деца , ДДЛРГ - с.Бързица, общ.Провадия – 64 деца, ДДУИ - с.Рудник, общ.Долни чифлик - 35 деца. Има и случаи, при които деца от територията на област Варна са настанени в институции на териториите на други области.

Част от децата, настанени в институции, са оставени още в родилния дом. Тенденцията е по-ярко изразена в общините Варна и Провадия, където се извършват ражданията за областта. Въпреки, че съществува изградена междуинституционална програма за превенция от изоставяне на ниво родилен дом, дейността е ниско ефективна както поради късния етап на намеса, така и поради краткия период за работа на социалния работник.

От анализът на настаняванията на децата в ДМСГД - гр.Варна могат да бъдат направени следните изводи и обобщения:

- най-рисков от гледна точка на изоставянето е периода от 0 до 6 месеца ;
- голяма част от децата в дома са настанени непосредствено след раждането;
- голяма част от децата със съгласие за осиновяване са със здравословни проблеми или с изоставане в развитието и престояват в дома до навършване на необходимата възраст за преместване в друга институция с малки шансове да бъдат осиновени;
- преобладаващата част от децата са от ромски произход;
- близо 40 % средно годишно от децата в дома са преведени от родилните отделения в областта.

В резултат на действията на социалните служби голяма част от децата, настанени в ДМСГД са с решен статут за осиновяване. Данните показват, че осиновяванията се реализират най-често за деца до 3 години. Трудно се осиновяват децата в училищна възраст. Това налага да се търсят допълнителни ресурси за подпомагане работата за изграждане на връзка с биологичното семейство и реинтеграцията на децата. Частично решение за тези деца може да бъде и приемната грижа, която разкрива добри възможности да се работи с биологичните семейства за реинтегриране на техните деца.

Анализът на настаняванията в ДДЛРГ през наблюдавания период показват следните тенденции:

- налице е тенденция към намаляване броя на настаняванията;

- настанените деца са предимно от ромски произход, често от многодетни семейства или деца на самотни родители;
- от около 75% от децата невписани в регистрите за осиновяване поддържат различна степен на връзка с родителите си или с разширеното семейство;
- непотърсените деца, по отношение на които не са предприети мерки от страна на родителите за промяна на мярката или за реинтеграция, се подават за вписване в регистрите за осиновяване без съгласието на родител;
- 115 деца от общия брой настанени в ДДЛРГ и ДМСГД на територията на областта са вписани в регионалния регистър за осиновяване
- ползването на подкрепящи социални услуги в общността от настанените в институциите деца оказва благоприятно влияние върху тяхното развитие и способства процеса на социализация и реинтеграция;
- около 80%-85% от децата настанени в институции имат семейство и са настанени поради невъзможност да бъдат отглеждани в семейна или близка до семейната среда.

На територията на област Варна функционира един ДДМУИ в с.Рудник, общ. Долни чифлик. Капацитетът на институцията е 35 места и към настоящия момент всички са заети. След извършена оценка на състоянието от междуведомствен екип е препоръчано ДДМУИ да се реформира.

Разработеният в тази посока идеен проект включва предоставянето на услугите преходно жилище и дневен център за деца с увреждания. Най-актуалните изисквания на съвременната социална политика предвиждат закриване на институцията.

В институциите в област Варна, броят на децата и местата, откъдето са настанени са както следва:

ДДЛРГ „Другарче” гр.Варна

- общ брой настанени деца- 39
- брой деца от община Варна-31
- брой деца от общините в област Варна - 4
- брой деца от други области - 4

ДДЛРГ „Княгиня Надежда” гр.Варна

- общ брой настанени деца - 26
- брой деца от община Варна -19
- брой деца от общините в област Варна - 6
- брой деца от други области -1

ДДЛРГ с.Бързица, общ. Провадия

- общ брой настанени деца - 64
- брой деца от община Провадия -16
- брой деца от общините в област Варна - 40
- брой деца от други области - 8

ДДМУИ с.Рудник, общ. Долни чифлик

- общ брой настанени деца- 35
- брой деца от община Долни чифлик- 2
- брой деца от общините в област Варна – 30 /15 момчета и 15 момичета/
- брой деца от други области - 3

ДМСГД гр.Варна

- общ брой настанени деца -167
- брой деца от община Варна -87
- брой деца от общините в област Варна - 62
- брой деца от други области -14

2.3.1.2. Деца, настанени при близки и роднини

Броят на децата настанени при близки и роднини за областта е висок и продължава да се увеличава. В тази група попадат деца от семейства на родители с нисък родителски капацитет, самотни родители, многодетни семейства, деца на родители, напуснали страната и деца на родители със здравословни и психически проблеми. Положителната страна на тази форма на отглеждане на деца в риск е, че тя способства извеждане на деца, настанени в институции и реинтеграцията им в разширените семейства. Негативен отпечатък върху процеса е натиска върху социалните служби за формално предприемане на мярката с цел финансово облагодетелстване с предвидените от законодателството форми на подпомагане за този вид грижа. Настаняването при близки и роднини в по-голямата си част е основен механизъм за превенция за институционализация, както и попадането на голям брой деца във всички потенциални рискове.

2.3.1.3. Деца, настанени в приемни семейства

Доброволната и професионална приемна грижа е социална услуга в общността, която придобива все повече популярност. Като цяло законодателната рамка и усилията на социалните служби са насочени в правилна посока за увеличаване броя на приемните семейства и респективно на настанените в тях деца. Услугата *приемна грижа* е ефективен механизъм както в посока на деинституционализация и реинтеграция на децата в биологичните им семейства, така и навременна мярка за деца попаднали в риск, които не са настанени в специализирани институции.

2.3.1.4. Деца с увреждания

Децата с увреждания са сложна целева група, тъй като обединява деца с физически, умствени, комбинирани, психически и сензорни увреждания. Тези деца имат трайни, понякога и необратими значително ограничени функционални възможности, в следствие на заболяване или друго увреждане, което нарушава нормалното им развитие.

Основни проблеми на тази целева група деца и техните семейства са липсата на емоционална подкрепа и превантивна работа. Липсата на услуги за семейства води до напускане на работа от родителите, в следствие на което се понижава жизнения стандарт на семейството, бедност и изолация. Родителите нямат нужната подготовка за да осигурят подходящо преподаване на жизнени умения и навици на децата, в следствие на което се намалява възможността за социална интеграция на детето в обществото.

2.3.1.5. Деца с противообществени прояви и девиантно поведение

В тази група се включват деца, просещи, проституиращи, със зависимо поведение, отпаднали от училище, с извършени престъпления и противообществени прояви. Основните фактори за извършване на противообществени прояви от деца са със занижен родителски контрол и липса на здрава семейна среда, слаба връзка родител - дете; психо-

травмиращи семейни взаимоотношения; неблагоприятна приятелска среда; микросоциална и педагогическа занемареност; деформация в ценностната система.

2.3.1.6. Деца, отпаднали и с риск от отпадане от училище

При съвременната политика в образователната система се наблюдава от една страна силен стремеж за прибиране и задържане на децата в училище, а от друга - изнасяне на прекалено оптимистични и може би не достатъчно достоверни данни за необхванати деца, отпаднали или заплашени от отпадане от училище. Предвид факта за увеличаващата се неграмотност и разрастващия се брой на лица с нисък образователен статус, които са „основен ресурс” на почти всички останали рискови групи проблема с тази рискова група става все по-сериозен. Необходима е силна синхронизация на усилията на всички ангажирани страни за решаване на проблема и сериозни превантивни мерки.

2.3.1.7. Деца със специални образователни потребности

Сравнително не голяма рискова група, която изисква различен подход, фокусиран върху индивидуалната работа. Проблемите се решават с различни подходи и методи чрез осигуряване на ресурсни учители, работа с педагогически съветници, включване в различни програми и проекти и обучение и възпитание в помощни училища. Необходимо е стремеж към възможен най-пълнен обхват на прилагането на различните мерки, с цел превенция от попадането на тези деца в други рискови групи.

2.3.1.8. Деца на непълнолетни родители, бременни и майки под 18 години

Тази рискова група е характерна предимно за ромската етническа общност и обикновено се обяснява със специфичните етносни характеристики и традиции. Всъщност, тя в по-голяма степен е проблем на ниския образователен и здравен статус и най-вече на липсата на адекватно полово образование и семейно планиране. Необходими са комплекс от мерки, прилагани в синхрон от образователната и здравна система, както и от страна на всички органи и институции, имащи отношение към този проблем.

2.3.1.9. Деца в многодетни социално слаби семейства

Децата в многодетните социално слаби семейства са в състояние на риск от попадане на всички видове рискове групи. Основно те не посещават редовно или отпадат от училище, не ползват услугите на здравната система и често попадат в зависимост на всякакви отрицателни фактори. Най-често децата от социално слабите многодетните семейства са тези, които попадат в институции, извършват кражби, упражняват насилие, просят или проституират.

2.3.1.10. Деца жертва на насилие и трафик

Децата, жертва на насилие и трафик е специфична група, която изисква високо квалифицирана психо-терапевтична интервенция, както и работа в мрежа на институциите и доставчиците на услуги за превенция на насилието и кризисна интервенция.

2.3.1.11. Деца живеещи на улицата (просеци, проституиращи и скитащи)

Скитащите, просеците, проституиращите и децата на улицата са характерни особено за големите градове. Основен източник за деца, попадащи в тази рискова група, са силно изразените вътрешно емиграционни процеси, предимно в ромската общност, за които населените места с много хора стават притегателен център. Предприемането на мерки за деца от тази рискова група е новост за обществото и предлаганите специфични социални услуги на този етап е недостатъчно. Необходимо е предприемането на комплекс от превантивни мерки на всички органи и институции за предотвратяването на разширяването на тази рискова група.

2.3.1.12. Деца със зависимости

Попадането в различни форми на зависимо поведение е характерен белег за хората в съвременното общество. Освен най-тежките зависимости при наркоманиите, все по-обезпокоителен е факта на употреба и злоупотреба на деца с алкохол във все по-ранна възраст. Забелязва се пряка връзка на вижданията на много деца за развлечения и почивка, както и групови и лидерски изяви със засилена употреба на алкохол. Всяка силна обвързаност и изпадане в зависимост в най-ранните етапи от развитието на детето, която води до неправилното му развитие, следва да бъде обект на специално внимание от страна на семейството, училището и цялото общество.

2.3.2. Възрастни/пълнолетни в риск

2.3.2.1. Възрастни лица, настанени в специализирани институции

Голям е броят на хората, настанени в специализираните институции в България. От една страна, хората потенциални ползватели на тези услуги са неделима част от обществото, но от друга редица социални, икономически, битови и други негативни обществени нагласи са способствали за драстично увеличение на броя на институциите и на настанените в тях лица. Десетилетия наред хората с увреждания са считани за непълноценни граждани и са скривани от обществото в много на брой домове, в отдалечени малки населени места. След дългия им престой там възможностите им за ресоциализация са сведени до минимум. Грижите в тези домове се свежда до физическо оцеляване на домуващите. Липсват почти навсякъде услуги, които да подпомагат физическото и интелектуално подобряване на състоянието им и работа за тяхното социално включване.

Предвид различните причини довели до настаняване на даденото лице в институция и специфичните му потребности за задоволяване, са обособили създаването и разкриването на институции за възрастни с различен профил. Основните видове институции за възрастни на територията на област Варна са ДВФУ, ДВХУИ и ДСХ.

2.3.2.2. Възрастни лица с увреждания

Хората с различни видове увреждания са неделима част от обществото. В резултат на редица обективни фактори, генетична обремененост, трудови и битови злополуки, катастрофи, бедствия и други, броят на тези хора е относително голям. За съжаление във времето и най-вече напоследък фактори от субективно естество допълнително способстват увеличаването на броя им: недостатъчно добро и ограничено здравно обслужване; икономически причини водещи до лоши битови условия и начин на живот; ограничени или липсващи социални услуги в общността; невъзможност на близките и роднините да полагат адекватни грижи;

живот в изолирани отдалечени населени места и други. В резултат на всичко това хората с влошено здравословно състояние често стават хора с увреждания. Така не малка част от хората с увреждания, особено самотните водят изключително тежко и трудно съществуване.

2.3.2.3. Самотно живеещи стари хора

Това е характерна и значително увеличаваща се рискова група в резултат на редица икономически, социално-демографски и миграционни процеси. Населението в активна трудоспособна възраст се оттегля от малките населени места и търси трудова реализация в големите градове. В малките населени места, предимно в селата, остават много на брой самотни хора и възрастни семейства. Попаднали в това състояние самотните възрастни хора са основа част от хората, които са настанявани в институции или попадат в групата на хората с увреждания.

2.3.3. Специфични общности и групи в неравностойно положение

2.3.3.1. Безработни

В последните години броя на безработните лица в зависимост от икономическата и социалната обстановка варират в доста широки граници. В резултат на световната икономическа криза, която не отмина и нашата страна, броят на безработните лица към днешна дата е относително висок. Групата се състои предимно от лица с ниско или никакво образование, както и липсата на квалификация и трайно изградени трудови навици. Характерно за нея е периодичната временна работа като ниско квалифицирана работна ръка, предимно в сивия икономически сектор. Броят на трайно безработните над една и над три години е относително голям. Групата се попълва и от лица със специфични трудови знания и умения, както и от хора в пред пенсионна възраст, които са силно изолирани от пазара на труда и възможностите им за трудова реализация са сведени до минимум. Като правило тези характерни групи не поддържат регистрация в ДБТ, не ползват посреднически услуги и по този начин не са регистрирани като активно търсещи работа.

Трайно безработните лица относително бързо попадат в състояние на бедност, лоши битови условия, с ограничен достъп до здравни услуги. Те са поставени в силна социална изолация и в не редки случаи изпадат в депресивни състояния, проявяват склонност за криминални прояви, включване в групова престъпност и всякакъв вид асоциални прояви. В много случаи безработните лица задлъжняват финансово на кредитни институции и на други лица като по този начин стават зависими или попадат под ударите на закона.

2.3.3.2. Лица без и с ниска образователна степен

Лицата без или с ниска образователна степен са рискова група, която прелива във всички други рискови групи. Тя е характерна предимно за изолираните ромски общности, основно в малките населени места. Тези лица са като правило изолирани от пазара на труда, не са здравно осигурени и имат изключително ниски доходи. Лицата от тази рискова група са силно социално изолирани и практически имат нужда от помощ в различни аспекти от живота си.

2.3.3.3. Лица получаващи месечни социални помощи

Групата на лицата получаващи месечни социални помощи също е характерна с множество рискове. Трайното състояние на подпомагане от страна на държавата води до ред отрицателни въздействия като ниски доходи, не задоволяване на основни жизнени

потребности, изолация от пазара на труда, влошаване на здравния статус. По този начин трайно подпомаганите лица са под влияние на всички възможни рискове в обществото. Групата се характеризира от лица предимно в трудоспособна възраст, с ниска или без квалификация и образование, от многодетни семейства и предимно населяващи малки населени места. Те са основната група, която захранва с работна ръка сивия икономически сектор и са склонни на всякакъв тип нелегална и незаконна заетост. Дългото подпомагане прави тези лица и семейства им почти изцяло и трайно зависещи от системата на социално подпомагане.

2.3.3.4. Лица в остра жилищна нужда и лица, живеещи на улицата

Групата се характеризира с три съществено разнородни сегмента. От една страна са членовете на многолюдни семейства, предимно от ромската общност, а от друга страна, това са единични случаи, на лица, които по различни причини са останали без жилище и лица, за които това е предпочитан начин на живот.

2.3.3.5. Лица жертва на насилие и трафик

Лицата, жертва на насилие и трафик са предимно жени. Този проблем е във фокуса на обществото, заедно с по-новите форми на трафик: трафик на бебета и трафик на работна ръка (предимно за мъже).

2.3.3.6. Етнически общности в неравностойно положение

За област Варна са характерни трите основни етнически общности: българска, ромска и турска. Най-многобройна е българската етническа общност, като при нея съществува риск главно за хората с увреждания и самотно живеещите възрастни, особено в малките отдалечени населени места.

Струпване и изолация на ромски общности се наблюдават в множество села в голяма част от общините в областта. Най-голям е броят на лицата живеещи в обособени ромски общности в:

- община Варна - град Варна, село Каменар;
- община Провадия - град Провадия, селата Бозвелийско, Градинарово, Блъсково, Снежина, Житница;
- община Аврен-селата Синдел и Дъбравино
- община Долни чифлик - град Долни чифлик, селата Гроздево, Старо Оряхово, Детелина и Горен чифлик
- община Вълчи дол - селата Бояна, Михалич и Радан войвода
- община Аксаково - селата Игнатиево и Слънчево
- община Дългопол - град Дългопол, селата Величково и Камен дял
- община Бяла - село Дюлино

В тези населени места или са изградени обособени изолирани ромски квартали или са съставени изцяло от представители на ромската общност. В тях са налице разнообразни рискови фактори подкрепящи бедността - слабо владеене на български език, ниско или липсващо образование и квалификация, нередовно посещаване и ранно отпадане от училище, трайна безработица и липса на трудови навици и умения, ограничени възможности за реализация на пазара на труда, лоши битови условия и липса на достъп до образователни, здравни и социални услуги. Обособеното гето само по себе си е източник на рискови модели на поведение. Характеризира се с най-голям брой многодетни семейства, непълнолетни майки, лица на продължително социално подпомагане, деца настанени в институции.

2.4. Анализ на дефицитите на услуги и мерки - общи заключения

В анализа на социалните услуги се оценяват възможностите на наличните ресурси за предотвратяване на рисковете и тяхното преодоляване. Наличните услуги в област Варна са разглеждани основно в две групи – услуги за деца и услуги за възрастни лица и стари хора. Анализът на социалните услуги разглежда социалните услуги общо за област Варна и по общините в областта, по отношение на капацитет, основни дейности, човешки и материални ресурси.

Предлаганите социални услуги в общността не покриват реалните потребности и не обхващат всички рискови групи - развитите услуги в повечето общини са насочени предимно към една конкретна рискова група и не обхващат останалите нуждаещи се, живеещи на същата територия.

Очертават се следните **изводи**:

- Основна причина за дисбаланса при планирането и разкриването на различни услуги е отсъствието на маркетинг на дадена услуга. Планирането и разработването е само на базата на преценката и желанието на доставчиците на социални услуги.
- Все още съществува нагласата сред потребителите, че социалните услуги нямат цена и, следователно, не трябва да се заплащат такси. Това е причината за формалното съществуване на множество услуги.
- Друг фактор за наличието на пазара на формални услуги е и по-голямото предлагане на определени услуги, несъобразени с възможностите на бенефициентите. Съществува и нагласа в отделни целеви групи за усвояване финансови средства под формата на социални помощи и различни форми на подпомагане, отколкото да ползват социални услуги.
- На местно равнище липсва ясен механизъм за оценка на нуждите от социални услуги за рисковите групи от населението. Необходимо е активното привличане на самите потребители при оценката на техните потребности, както и публично оповестяване на резултатите, за да могат доставчиците на социални услуги да планират своята работа съобразно оценките.
- На национално равнище липсват ясно регламентирани стандарти за качество на отделните социални услуги, съобразени с тяхната специфика, както и на измерими индикатори за качество. В законодателството са предвидени предимно количествени измерители, например размер на предоставените финансови средства, брой ангажиран персонал и други, които не измерват какво се случва на „изхода“ на услугата.
- Липса на достъпна и актуална информация за пълната номенклатура на социалните услуги - кой ги предоставя, цените и условията, при които могат да бъдат ползвани.
- Неравномерно развитие на мрежата от доставчици на социални услуги - добрите практики са изолирани и в много от случаите са трудно разпознаваеми. В някои от общините в област Варна няма алтернативни услуги.
- Недостатъчно ефективно е сътрудничеството и координацията между звената, ангажирани с предоставянето на социални услуги (държавни, местни, доставчици). Слабо развит е интегрираният подход в планирането и предоставянето на социалните услуги: междусекторното взаимодействие на социални, здравни и образователни услуги, жилищна политика.
- Изключително остър е проблемът с персонала, предоставящ социални услуги. В

голямата си част той е нискоквалифициран и немотивиран. Липсват възможности за перманентна квалификация и обучение.

- Недостатъчно е финансирането на социалните услуги. Много често доставчиците получават финансиране по различни проекти, което влияе върху дългосрочността и ефективността на услугите. Ограниченията в общинския бюджет и липсата на анализи, показващи реалната стойност на услугите, допълнително затрудняват издръжката на съществуващите звена, както и разкриването на нови.

Изводи за услугите за деца и млади хора:

- Предоставяните услуги са недостатъчни като брой, като разновидност и като капацитет и не удовлетворяват изведените потребности на всички идентифицирани целеви групи. Съществува дисбаланс между предоставянето на социалните за деца и за възрастни.
- Предоставяните към момента социални услуги за деца в общността са съсредоточени основно в областния център.
- Услугите по ранна интервенция и превенция на изоставянето на деца в институции са крайно недостатъчни или липсват – както на ниво родилен дом, така и в общността.
- Няма гарантиран комплекс от услуги по превенция на изоставянето на деца, които да оказват подкрепа на родители и деца, да подпомагат отглеждането и възпитанието на децата (включително, училища за родители), училищна подкрепа, информиране на децата за техните права и отговорности, услуги за свободното време на деца. Към момента се предоставя услугата социален асистент за деца с увреждания, но капацитетът е твърде ограничен.
- Не се предоставят услуги за рехабилитация и интеграция на деца с различни видове заболявания от типа на дневен център със седмична грижа.
- Положителният опит от предоставянето на услугата Приемна грижа в областния център следва да се мултиплицира на територията на цялата област.
- Сегашният пазар на социални услуги предлага ограничен брой услуги, които се предоставят на терен. Не са развити мобилните (амбулантни) услуги. Такива услуги биха имали ефект върху маргинализирани етнически групи, живеещи в условията на гето; правонарушители; проституиращи младежи; зависими; с психични заболявания и др., които сега не са обхванати от системата на социалните услуги.

Изводи за услугите за възрастни и стари хора:

- Най-развита услуга в общността за възрастни хора е Домашният социален патронаж, която се финансира и предоставя единствено от Общините. Тази услуга би могла да подобри дейността си по отношение на разширяване обхвата на предоставяните услуги и по отношение обучение на персонала за подобряване на качеството ѝ.
- Услугите Личен асистент, Социален асистент и Домашен помощник са добра алтернатива на институционализирането на възрастни самотни хора и на хора с тежки увреждания. Към момента те се предоставят основно по ОП „Развитие на човешките ресурси”.
- Услугите в общността за стари хора и хора с увреждания ползват към момента лица, предимно в гр.Варна. Запазената тенденция за непълно използване на капацитета на Дневните центрове налага промяна в дейностите им.

- Недостатъчен е броят на услугите от резидентен тип за възрастни с различни заболявания и проблеми, за да покроят констатираните потребности. С оглед процеса на деинституционализация на настанените в специализирани институции в други области следва да се планира разкриването на няколко услуги от този тип.
- Липсват услуги за възрастни за кризисно настаняване, както и Центрове за настаняване от семеен тип за стари хора и хора с увреждания, за които е идентифицирана голяма потребност.
- Налице са положителен опит и добри резултати в предоставянето на услуги, финансирани от различни програми и проекти. Отчетена е липсата на устойчивост на социалните услуги, които не се финансират от републиканския и общинските бюджети.
- Огромен ресурс представлява опитът на неправителствените организации от областния център, който би могъл да се използва успешно за разширяване обхвата и разнообразяване на услугите за различните групи потребители.

Раздел Б: Стратегия за развитие на социалните услуги

3. Визия и цели

3.1. Визия

Настоящата областна стратегия дава представа за целите, които ще бъдат постигнати и промяната, която ще настъпи в живота на хората, ползващи социални услуги.

В дългосрочен план областната стратегия за социални услуги цели да превърне област Варна в регион с достъпни, разнообразни и качествени социални услуги, които допринасят за подобряване качеството на живот, максималната самостоятелност, пълноценната реализация и грижа за възрастни и деца с различен статус и групи в риск.

За реализиране на целите на Стратегията се предвижда развиването на ефективна система от социални услуги, отговарящи на нуждите на потребителя (общността и индивида), осигуряваща равен достъп, достатъчност на услугите и непрекъснато подобряване на качеството им.

3.2. Ценности и принципи

Настоящата областна стратегия утвърждава следните ценности и принципи при планирането и предоставянето на социални услуги:

- Солидарност и толерантност и прилагане на недискриминационни практики;
- Зачитане на човешките права, съответствие на социалните услуги с добрите международни практики;
- Интересите на детето и потребителите, да бъдат водещи при планиране и предоставяне на социални услуги са;
- Съответствие с реалните потребности на потребителите;
- Равен достъп до услуги за всички рискови групи и уязвими общности, живеещи на територията на областта;
- Насърчаване на услугите в общността;
- Ефективност и ефикасност на социалните услуги;
- Прилагане на иновации при на планираните услуги и мерки;
- Прозрачност и отчетност при планирането и усвояването на финансовите средства;
- Осигуряване на подкрепа на персонала за развитие на професионалната квалификация и умения в съответствие с новите изисквания и стандарти.
- Осигуряване на достатъчно социални услуги, даващи възможност за личен избор на потребителя;
- Областната стратегия следва принципите на законосъобразност и съблюдаване на нормативната уредба на Република България – Конституция, Семейен кодекс, Кодекс на труда, Наказателен кодекс, Закон за закрила на детето, Закон за социално подпомагане, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за интеграция на хората с увреждания, Закон за закрила от дискриминация и др., както и съответните подзаконови нормативни актове.

3.3. Направления и приоритети на областната стратегия. Приоритетни целеви групи.

За да се постигне качествена промяна в социалната среда и желаното бъдещо равнище на социалните услуги, предначертано от визията на Стратегията, е необходима целенасочена интервенция в няколко приоритетни направления.

Ключовите приоритетни направления на Областната стратегия са изведени в съответствие с идентифицираните потребности на рисковите групи и необходимостта от спешна намеса за решаване на ключови/критични социални проблеми на жителите на областта. Приоритетните направления са групирани в две посоки - отнасящи се до съдържанието на социалните услуги и до начина на функциониране и изпълнение на услугите и мерките за социално включване.

Избраните **приоритетни направления** за съдържанието на социалните услуги включват:

Приоритетно направление 1:

Превенция на изоставянето и деинституционализация на грижите за деца.

Това са широк кръг от услуги в общността за деца и семейства в риск, насочени към превенция на рисковите фактори за развитието на децата и уязвимостта на семействата. Деинституционализация на грижите за деца ще донесе коренна промяна в социалните услуги в областта, осъществявана чрез развитието на широка мрежа от услуги с цел подкрепа на семействата в риск за грижа за децата и превенция на изоставянето, както и извеждане на децата от специализираните институции.

Приоритетно направление 2:

Преодоляване на социалното изключване на уязвими групи и лица.

Стратегията ще допринесе за създаването на добър модел на грижи за хората в неравностойно социално положение осигурявайки достъп до качествени социални услуги в общността, така че нуждаещите се да не напускат собствения си дом и общност, подобряване достъпа до качествени здравни услуги и образование, както и интегриране на пазара на труда.

Приоритетно направление 3:

Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот.

Създаване на условия за качествено предоставяне на грижи за старите хора, насочени към повишаване качеството на живот на хората от третата възраст, като се съблюдава принципът за независим живот в семейната среда или в близост до нея. Услугите, отличаващи се с домашна атмосфера, са съобразени с индивидуалните потребности, желания и условия на живот.

Функционалните приоритетни направления, които подпомагат ефективното изпълнение основните дейности в Областната стратегия, обхващат:

Приоритетно направление 4:

Развитие на човешките ресурси.

В процеса на планирането недостигът на квалифициран персонал за разкриване на социалните услуги е идентифициран от всички участници като един от основните рискове за

реализацията на стратегията. Затова изграждането на необходимия капацитет за управление и за предоставяне на социални услуги се очертава като крайно необходима мярка – условие както за изпълнението на планирания обем социални услуги и мерки, така и за постигане на качеството на услугите в съответствие със съвременните стандарти.

Приоритетно направление 5:

Изграждане на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

Въвеждането на ефективна система от социални услуги на областно ниво изисква активно партньорство между общините в област Варна за развиване на конкретни социални услуги и мерки за социална подкрепа. Характерът на проблемите на хората в риск изисква комплексна намеса, която може да се постигне само чрез връзки на взаимодействие между различните публични и социални сектори – социални услуги и подпомагане, образование, здравеопазване, заетост, инфраструктура и жилищна среда.

Приоритетни целеви групи

Планираните дейности в Областната стратегия ще обхванат всички рискови групи, изведени при анализа на ситуацията. Определянето на приоритетни целеви групи в никакъв случай не изключва останалите рискови групи, но задава основния фокус на интервенцията през периода на стратегията. **Приоритетните целеви групи**, към които са насочени социалните услуги и мерки за социално включване в област Варна са:

- Семейства с деца в риск;
- Деца, отглеждани в специализирани институции;
- Деца в риск, включително необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище;
- Хора с увреждания;
- Възрастни в специализирани институции;
- Етнически общности в неравностойно положение, които живеят в социална изолация и структурна бедност;
- Хора в риск от всички целеви групи, живеещи в изолирани малки населени места, без достъп до социални и др. услуги;
- Стари хора, със специален фокус към самотно живеещите в изолирани селски райони;
- Деца и младежи със зависимости, жертва на трафик и проституция.

3.4. Цели

3.4.1. Общи и специфични цели

Областната стратегия предвижда да осигури достъпни и качествени социални услуги в област Варна, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи.

Във всяко приоритетно направление на Областната стратегия са набелязани общи и специфични цели и задачи:

Приоритетно направление 1:

Превенция на изоставянето и деинституционализация на грижите за деца

Обща цел 1. Да се подобри комплекса от услуги, предоставяни за деца и семейства, за предотвратяване и развитието на рискови фактори по отношение на изоставянето на децата и да се постигне максимално намаляване на броя на децата, отглеждани в специализирани институции.

Специфична цел 1.1. Повишаване на информираността на рисковите групи по отношение на негативните последици за развитието на децата, отглеждани в институции.

Мярка 1.1.1. Разработване на общински политики за повишаване на информираността на рисковите групи.

Специфична цел 1.2. Ранно идентифициране на случаи, при които съществува риск за настаняване на деца в институции и оказване на социална и психологическа подкрепа на семействата за предотвратяване на изоставянето на деца.

Мярка 1.2.1. Използване на създадената със съответната нормативна уредба партньорска мрежа от институции и организации в сферата на здравеопазването, образованието и социалното подпомагане, чрез създаден от тях координационен механизъм за ранно идентифициране и работа със семейства, при които съществува риск от изоставянето на деца.

Специфична цел 1.3. Подобряване на системата за социална подкрепа на семейства в риск от изоставянето на деца чрез предоставянето на адекватни услуги.

Мярка 1.3.1. Разкриване на центрове за социални услуги в общността (ЦОП или други), осигуряващи помощ, подкрепа, консултации, обучения и взаимопомощ на семейства в риск.

Мярка 1.3.2. Осигуряване на условия за развитие на децата с увреждания, отглеждани в семейството, обучение на децата със специфични образователни потребности.

Мярка 1.3.3. Развитие на родителския капацитет на млади ромски родители и създаване на негативни нагласи сред млади хора с рисково сексуално поведение по отношение на изоставянето на деца и настаняването им в институции.

Специфична цел 1.4. Развитие на услуги, заместващи родителската грижа чрез приемна грижа и грижа за деца в семейства на близки и роднини.

Мярка 1.4.1. Развиване на социалната услуга **приемна грижа** на междуобщинско ниво за увеличаване броя на приемните семейства и повишаване качеството на предоставяната услуга. Услугата **приемна грижа** е приоритетна в процеса на деинституционализацията на грижите за деца. В края на периода на действие на стратегията в областта трябва да има около 180 приемни семейства, в които да се отглеждат не по-малко от 200 деца.

Специфична цел 1.5. Трансформиране и закриване на институциите за деца.

Мярка 1.5.1. Оценяване потребностите на децата от специализираните институции (СИ) с цел определяне на възможностите им за деинституционализация.

Мярка 1.5.2. Планиране на етапите за закриване на специализираните институции за деца в област Варна през периода 2011 - 2015г.

Мярка 1.5.3. Развитие на услуги за реинтегриране на децата от специализираните институции в биологичното или разширеното семейство.

Мярка 1.5.4. Трансформиране на специализирани институции (СИ) за деца в област Варна.

Мярка 1.5.5. Извеждане на деца от СИ в семейна среда.

Мярка 1.5.6. Изграждане на центрове за настаняване от семеен тип за извеждане на деца от СИ.

Мярка 1.5.7. Общински програми/мерки за здравна профилактика и семейно планиране.

Приоритетно направление 2:

Преодоляване на социалното изключване на уязвими групи и лица

Обща цел 2. Развитие на услуги за социално включване на групи и лица в неравностойно положение.

Специфична цел 2.1. Развитие на социални, здравни и превантивни услуги в ромска общност, основани на принципите на мобилната работа, здравно-социалния подход и медиаторството в общността.

Мярка 2.1.1. Разкриване и развитие на центрове в ромска общност (ЦОП или ЦСИР по модела на Здравно-социалните центрове, разкрити по Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” на МЗ) за предоставяне на социални, здравни и превантивни услуги в общността.

Специфична цел 2.2. Развитие на социални, здравни и превантивни услуги за лица, жертва на насилие (включително - на трафик), с рисково поведение (проституиращи, зависими и др.) и лица, нуждаещи се от подкрепа за ресоциализация (преживели насилие, излезли от местата за лишаване от свобода, преодолели зависимост и др.).

Мярка 2.2.1. Предоставяне на услуги за помощ и подкрепа на лица в процеса на тяхната ресоциализация.

Специфична цел 2.3. Да се осигурят условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания в семейна среда чрез разкриване и разширяване на услуги и грижи в общността.

Мярка 2.3.1. Подобряване на качеството и разширяване на обхвата на съществуващите услуги за деца и лица с увреждания.

Мярка 2.3.2. Разкриване и развитие на дневни центрове, центрове за седмична грижа, услуги в домашна среда (личен асистент, социален асистент, домашен патронаж).

Мярка 2.3.3. Разкриване и развитие на услуги, подпомагащи заетостта на хора с проблеми

Мярка 2.3.4. Разкриване и развитие на резидентен тип грижа от семеен тип, подпомагаща деинституционализацията на настанените в институции хора с увреждания.

Мярка 2.3.5. Изграждане на защитени жилища във връзка с деинституционализацията на услугите за хора с увреждания.

Мярка 2.3.6. Изграждане и развитие за деца и възрастни, живеещи на улицата.

Приоритетно направление 3:

Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот

Обща цел 3. Подобряване на съществуващите грижи за възрастни хора и развиване на широка мрежа от услуги в общността, в семейна и домашна среда за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора.

Специфична цел 3.1. Разкриване и развитие на качествени социални услуги в общността, адекватни на потребностите и интересите на старите хора.

Мярка 3.1.1. Разкриване и развитие на центрове за социални услуги (ЦОП или други) за хора, които им предстои пенсиониране, пенсионери и техните семейства, включващи различни форми за социално-психологическа работа: индивидуално и семейно консултиране, групи за взаимопомощ и др.

Мярка 3.1.2. Разширяване на услугата „социален асистент”, „домашен помощник” и „домашен патронаж”. Развитие на услугата „домашен патронаж” чрез публично-частно партньорство.

Специфична цел 3.2. Деинституционализация на услугите за стари хора.

Мярка 3.2.1. Предоставяне на услуги в среда, близка до домашната.

Мярка 3.2.2. Разширяване на социалните услуги, предоставяни в общността.

Приоритетно направление 4:

Развитие на човешките ресурси

Обща цел 4: Създаване на система за повишаване качеството на социалните услуги чрез развитие на човешките ресурси.

Специфична цел 4.1. Изграждане и развитие на капацитет за планиране и управление на социалните услуги.

Специфична цел 4.2. Изграждане и развитие на система за повишаване на професионалната компетентност на персонала, предоставящ социални услуги.

Специфична цел 4.3. Развиване на капацитет за наблюдение, оценка и повишаване качеството на социалните услуги.

Приоритетно направление 5:

Изграждане на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество

Обща цел 5: Да се повиши ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

Специфична цел 5.1. Да се стимулира междуобщинското партньорство в социалните услуги.

Специфична цел 5.2. Да се утвърдят ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и развитие на смесени услуги.

3.4.2. Ключови индикатори за постиженията на Стратегията.

Постигането на набелязаните дългосрочни и конкретни цели в рамките на следващите пет години ще създаде условия за устойчиво подобряване на качеството на живота и жизнения стандарт на рисковите групи и общностите в неравностойно положение. Промяната в ситуацията ще бъде измервана чрез система от качествени и количествени индикатори за напредъка в решаването на идентифицираните проблеми и в модернизирването на системата от социални услуги в област Варна.

Основните индикатори за промяната в системата на социалните услуги в област Варна, постигната в рамките на областната стратегия, са:

- Промяна в съотношението между предоставяните типове социални услуги за деца чрез увеличаване на дела на услугите в общността и намаляване на услугите от резидентен тип – съотношение 5:1 на ползвателите в полза на услугите в общността;
- Увеличена степен на териториално обхващане на рисковите общности и индивиди чрез развитие на мобилни услуги за нуждаещи се хора и рискови групи от населени места без обществен транспорт върху 70% от територията на област Варна;
- Закрити 3 специализирани институции за деца в област Варна ;
- Намаляване на броя на изоставените деца с 10 % годишно;

- Работещ Областен ресурсен център за развитие на човешките ресурси в област Варна;
- Повишен капацитет за управление на социалните услуги;
- Осъществени най-малко 10 междуобщински социални услуги, обхващащи потребители от повече от 1 община;
- Инициирани и развити най-малко на 10 смесени междусекторни услуги и/или мерки (проекти) за социално включване на уязвими общности и рискови групи.
- Предотвратена институционализация на 80% от децата в риск от изоставяне, настаняване при близки и роднини, приемна грижа, осиновяване;
- Създаден капацитет за обхващане на най-малко 30% от децата с увреждания в област Варна в услуги за медицинска и социална рехабилитация и/или в различни форми на заместваща, дневна грижа;
- Подобрили условия за самостоятелен живот в домашна среда на 20% от хората с увреждания – потребители на услугите домашен социален патронаж, домашен помощник, социален и личен асистент;
- Осигурени услуги, подкрепа и грижи в домашна среда за поне 25% от старите хора в област Варна с приоритетно обхващане на самотно живеещите в изолирани населени места извън общинските центрове;

За да се изведат качествени показатели за оценка на предоставяните услуги, е необходимо да се изработи методика, която да проследи настъпилата в потребителите промяна, т.е. състоянието им преди и след ползване на съответната услуга.

4. Интервенция – социални услуги и мерки

Планирането на социалните услуги ще очертае общата картина в областта на две нива - общинско и междуобщинско за периода от 2011 до 2015 година. Стратегията обхваща:

- Развитие и усъвършенстване на **съществуващите социални услуги** през следващите 5 години (2011 - 2015);
- Разкриване на нови социални услуги за изведените приоритетни целеви групи;
- Развитие на **междусекторни услуги** и програми;
- Чрез подобряване на качеството на услугите и увеличаване на видовете услуги на пазара се утвърждават новите политики и мерки за **социално включване** в свързани сектори (образование, здравеопазване, заетост, жилищна среда);

Социалните услуги и дейности се разглеждани като система от услуги, които си взаимодействат и допълват, за да се постигне ефект и реална полза за обхванатите целеви групи.

Приоритетно направление 1:

Превенция на изоставянето и деинституционализация на грижите за деца.

Обща цел 1. Да се подобри комплекса от услуги, предоставяни за деца и семейства, за предотвратяване и развитието на рискови фактори по отношение на изоставянето на децата и да се постигне максимално намаляване на броя на децата, отглеждани в специализирани институции.

Специфична цел 1.1. Повишаване на информираността на рисковите групи по отношение на негативните последици за развитието на децата, отглеждани в институции.

Мярка 1.1.1. Разработване на общински политики за повишаване на информираността на рисковите групи.

Дейност 1.1.1.1. Провеждане на общински информационни кампании, фокусирани към местните общности с цел, превенция на изоставянето на деца в институции. Мярката ще бъде заложена в стратегиите за закрила на детето на всички 12 общини в областта.

Дейност 1.1.1.2. Провеждане на информационни срещи и обучения по превенция на изоставянето на деца с рискови групи и общности по отношение изоставянето на деца. Дейностите ще се провеждат от центрове за социални услуги (ЦОП или други), които имат ресурси за работа с местни общности в общините от областта.

Дейност 1.1.1.3. Използване на медиатори в ромска общност с цел предотвратяване на ранните бракове и подкрепа на самотни бъдещи майки с цел превенция на изоставянето.

Специфична цел 1.2. Ранно идентифициране на случаи, при които съществува риск за настаняване на деца в институции и оказване на социална и психологическа подкрепа на семействата за предотвратяване на изоставянето на деца.

Мярка 1.2.1. Използване на създадената със съответната нормативна уредба партньорска мрежа от институции и организации в сферата на здравеопазването, образованието и социалното подпомагане, чрез създаден от тях координационен механизъм за ранно идентифициране и работа със семейства, при които съществува риск от изоставянето на деца.

Специфична цел 1.3. Подобряване на системата за социална подкрепа на семейства в риск от изоставянето на деца чрез предоставянето на адекватни услуги.

Мярка 1.3.1. Разкриване на центрове за социални услуги в общността (ЦОП или други), осигуряващи помощ, подкрепа, консултации, обучения и взаимопомощ на семейства в риск.

Дейност 1.3.1.1. Разкриване на ЦОП във Вълчи дол, Девня, Долни чифлик, Суворово, Дългопол, Варна.

Дейност 1.3.1.2. Разкриване на два центъра с мобилни екипи (Варна и Провадия) за ранна превенция на изоставянето на деца с увреждания от 0 до 3 години.

Мярка 1.3.2. Осигуряване на условия за развитие на децата с увреждания, отглеждани в семейството, обучение на децата със специфични образователни потребности.

Дейност 1.3.2.1. Осигуряване на достъпна околна среда за децата с увреждания.

Дейност 1.3.2.2. Услуги, подпомагащи обучението на деца със специфични образователни потребности (ЦСРИ за деца с увреждания, описани в приоритетно направление: 2).

Дейност 1.3.2.3. Създаване на дневен център за подкрепа на деца със СОП, обучавани в общообразователни училища.

Мярка 1.3.3. Развитие на родителския капацитет на млади ромски родители и създаване на негативни нагласи сред млади хора с рисково сексуално поведение по отношение на изоставянето на деца и настаняването им в институции.

Дейност 1.3.3.1. Разширяване функциите на Здравно-социалния център в ромска общност (Варна) и обучение на целевата група в ЦОП.

Дейност 1.3.3.2. Обучение на медиатори за ранна превенция на изоставянето в ромска общност.

Специфична цел 1.4. Развитие на услуги, заместващи родителската грижа чрез приемна грижа и грижа за деца в семейства на близки и роднини и осиновители.

Мярка 1.4.1. Развиване на социалната услуга *приемна грижа* на междуобщинско ниво за увеличаване броя на приемните семейства и повишаване качеството на предоставяната услуга. Услугата *приемна грижа* е приоритетна в процеса на деинституционализацията на грижите за деца. В края на периода на действие на стратегията в областта трябва да има около 180 приемни семейства, в които да се отглеждат не по-малко от 200 деца.

Дейност 1.4.1.1. Създаване на *Областен център за приемна грижа*. Областният център ще подпомага местните структури, осигуряващи подкрепа на приемните семейства в общността.

Дейност 1.4.1.2 Създаване на Областен център с между общински функции за обучение на кандидат-осиновителите и консултиране на осиновители.

Дейност 1.4.1.3. Изработване на областен план за приемната грижа от специалисти от 5-те ДСП в областта. Плана ще рамкира взаимодействията между субектите в предоставянето на услугата „приемна грижа”.

Дейност 1.4.1.4. Съществуващите и новоразкритите Центрове за обществена подкрепа ще участват в предоставянето на услугата „приемна грижа” и ще осигуряват наблюдение и подкрепа на семейството и детето в следосиновителния период .

Дейност 1.4.1.5. В рамките на услугата приемна грижа ще се създават алтернативни форми за краткосрочна грижа за изоставени деца (новородени и по-големи) с настаняване по спешност като превенция на настаняването в специализирани институции. Определяне на 5-8 професионални приемни семейства в областта за спешно краткосрочно настаняване на изоставени деца - новородени и на по-късна възраст - за периода на процедурите по осиновяване, или за намиране на решение за грижата за детето (настаняване при близки и роднини, приемна грижа или ЦНСТ).

Специфична цел 1.5. Трансформиране и закриване на институциите за деца.

Мярка 1.5.1. Оценяване потребностите на децата от специализираните институции (СИ) с цел определяне на възможностите им за деинституционализация.

Дейност 1.5.1.1. Създаване и развитие на интердисциплинарни екипи по деинституционализация на децата.

Мярка 1.5.2. Планиране на етапите за закриване на специализираните институции за деца в област Варна през периода 2011 – 2015 г.

Дейност 1.5.2.1. Изработване на планове за развитието на съществуващите специализирани институции за деца в област Варна:

- ДМСГД – Варна;
- ДДЛРГ „Другарче” - Варна, ДДЛРГ - с. Бързица, община Провадия; ДДЛРГ “Княгиня Надежда” – Варна;
- ДДУИ – с. Рудник, община Долни чифлик.

През първата година от Стратегията (2011г.) ще се разработят планове за закриване на специализирани институции за деца в съответствие с договорените приоритети на Областната стратегия. В плановете се включва изпълнението на всяка конкретна стъпка при реструктурирането на специализираните институции за деца, включително планиране на етапите на извеждане на децата и постепенно намаляване на капацитета им. Изготвяне на индивидуални оценки на настанените деца, установяване на контакти със семействата и близките им, определяне на план за действие за всяко дете. Тези дейности към настоящия момент са стартирали за област Варна.

Дейност 1.5.2.2. Съгласуване на актуализираните планове за всяка специализирана институция за деца на общинско и областно ниво, както и на предложенията за разкриване на нови услуги в съответния дом извън вече предвидените в Областната стратегия.

Мярка 1.5.3. Развитие на услуги за реинтегриране на децата от специализираните институции в биологичното или разширеното семейство.

Дейностите за реинтеграция на децата от СИ се извършват съвместно от ЦОП, СИ и ОЗД. Те включват възстановяване и/или поддържане на връзки със семейството и установяване на контакт с неговите близки и роднини; консултиране (социално, правно, психологическо), информиране, посредничество, материална подкрепа към семействата за отглеждане на детето, изведено от СИ.

Дейност 1.5.3.1. Формиране на екипи в ЦОП – Варна и ЦОП – Провадия по реинтеграция на децата от ДМСГД - Варна и ДДЛРГ – с.Бързица, ДДЛРГ “Княгиня Надежда” – Варна, ДДЛРГ „Другарче” - Варна.

Дейност 1.5.3.2. Работа на екипите по настаняване на децата в биологичните семейства, семействата на близки и роднини.

Мярка 1.5.4. Трансформиране на специализирани институции (СИ) за деца в област Варна.

Дейност 1.5.4.1. Трансформиране на ДДЛРГ “Другарче” и ДДЛРГ - с.Бързица, община Провадия. Поетапно закриване на двете институции и преобразуване в алтернативни услуги в общността, съгласно актуализирания институционален план.

Дейност 1.5.4.2. Трансформиране и подготовка за закриване на ДМСГД - Варна и разкриване на нови услуги в подкрепа на майчинството, превенция на изоставянето със специален фокус към деца с увреждания. Разкриване на нови иновативни услуги в общността.

Закриването на ДМСГД ще се извърши паралелно с постепенното изграждане на пакет от нови услуги за новородени и техните семейства, с участието на персонала на ДМСГД. С предимство ще се развиват социално-здравни услуги в общността (диагностика и рехабилитация, дневни и почасови грижи, консултиране и др.) и резидентен тип услуга (хоспис) за деца от 0 до 7г., които не могат да бъдат отглеждани в домашна среда (капацитет 20).

Дейност 1.5.4.3. Във връзка с превенция на изоставянето на деца с увреждания се предвижда изграждане на център за социална рехабилитация и интеграция в рамките на ДМСГД с възможности за обслужване на деца с родител и център за временно настаняване от семеен тип (от 1 до 2 месеца) за деца с увреждания.

Дейност 1.5.4.4. Във връзка с ранната превенция на изоставянето на деца разкриване на още едно звено „Майка и бебе” към ДМСГД.

Мярка 1.5.5. Извеждане на деца от СИ в семейна среда.

Дейност 1.5.5.1. Осиновяване на деца от СИ.

Дейност 1.5.5.2. Извеждане на деца от СИ в приемни семейства.

Мярка 1.5.6. Изграждане на центровете за настаняване от семеен тип за извеждане на деца от СИ.

Центровете за настаняване от семеен тип (ЦНСТ) предоставят подслон и ежедневни грижи; създават условия за социална интеграция - прием в масови детски ясли, градини, училища; и поддържане на връзката с родители, близки и роднини. За децата с тежки увреждания също се планира настаняване в новоразкрит ЦНСТ и то предимно за тези, които не могат да бъдат изведени в семейна среда предвид заболяването им и които се нуждаят от непрекъсната специализирана резидентна грижа. Броят на ЦНСТ в област Варна ще се определи окончателно след разработването на плановете за закриване на институциите за деца в областта.

Дейност 1.5.6.1. Към момента в рамките на действието на тази Стратегия се предвижда изграждането на Центрове за настаняване от семеен тип. Местоположението на всичките ще бъде уточнено при изготвянето на стратегиите на общините.

Дейност 1.5.6.2. Изграждане на преходни жилища с цел улесняването на адаптацията на справянето на децата и младежите към самостоятелен живот. Ще бъдат разкрити преходни жилища във Варна и с.Рудник, община Долни чифлик.

Дейност 1.5.6.3. Изграждане на център за настаняване от семеен тип седмична грижа във връзка с деинституционализацията на децата от ДДЛРГ „Другарче” в гр.Варна

Дейност 1.5.6.4. Изграждане на ЦНСТ в гр. Варна за извеждане на деца (без и с увреждания) от ДДЛРГ „Надежда”. Предвижда се услугата да стартират през 2011 год.

Мярка 1.5.7. Общински програми/мерки за здравна профилактика и семейно планиране.

Дейност 1.5.7.1. Прилагане на цялостна програма за здравна профилактика на майчинството/бременността, насочена към нежелана и рискова бременност сред уязвими групи и лица.

Приоритетно направление 2:

Преодоляване на социалното изключване на уязвими групи и лица

Обща цел 2. Развитие на услуги за социално включване на групи и лица в неравностойно положение.

Специфична цел 2.1. Развитие на социални, здравни и превантивни услуги в ромска общност, основани на принципите на мобилната работа, здравно-социалния подход и медиаторството в общността.

Мярка 2.1.1. Разкриване и развитие на центрове в ромска общност (ЦОП или ЦСИР по модела на Здравно-социалните центрове, разкрити по Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” на МЗ) за предоставяне на социални, здравни и превантивни услуги в общността.

Дейност 2.1.1.1. Разширяване на дейността на съществуващия Здравно-социален център във Варна (кв.„Максуда”) и разкриване на ЦОП в ромска общност.

Дейност 2.1.1.2. Разкриване на ЦОП в ромска общност в гр.Провадия.

Дейност 2.1.1.3. Разкриване и развитие на мобилни екипи към двата ЦОП в ромска общност (Варна и Провадия) за работа в малки населени места.

Дейност 2.1.1.4. Разкриване и развитие на младежки клубове в общността за мобилна социална работа с млади хора в риск. Ще бъдат разкрити 5 клуба във Варна и по един клуб във всяка община.

Специфична цел 2.2. Развитие на социални, здравни и превантивни услуги за лица, жертва на насилие (включително - на трафик), с рисково поведение (проституиращи, зависими и др.) и лица, нуждаещи се от подкрепа за ресоциализация (преживели насилие, излезли от местата за лишаване от свобода, преодолели зависимост и др.).

Мярка 2.2.1. Предоставяне на услуги за помощ и подкрепа на лица в процеса на тяхната ресоциализация.

Дейност 2.2.1.1. Разкриване на ЦОП по превенция на насилието и трафика на хора, включващ психо-социална работа с извършители на домашно насилие и на екипи за мобилна социална работа с целевата група (Варна).

Дейност 2.2.1.2. Да се разшири дейността на съществуващия кризисен център във Варна.

Дейност 2.2.1.3. Разкриване на втори кризисен център в областта за работа с лица и деца, пострадали от домашно насилие и жертви на трафик на хора.

Дейност 2.2.1.4. Разкриване на ЦОП за превенция и ресоциализация на хора със зависимо поведение; деца и лица, преодолели зависимости и лица, излезли от местата за лишаване от свобода.

Специфична цел 2.3. Да се осигурят условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания в семейна среда чрез разкриване и разширяване на услуги и грижи в общността.

Мярка 2.3.1. Подобряване на качеството и разширяване на обхвата на съществуващите услуги за деца и лица с увреждания:

- Дневен център за възрастни с умствени увреждания - Варна.
- СУПЦ - Варна. Подобряване на услугата, съобразна пазара на труда.
- ЦСРИ за лица с умствени увреждания - Варна.
- Център за хора с увреждания .

- ЦСРИ за хора с физически увреждания – Варна.
- ЦСРИ за хора със сетивни нарушения – Варна.
- ЦСРИ за хора със слухови нарушения – Варна.
- ЦСРИ за деца с физически увреждания – Варна. - Варна.
- ЦСРИ за деца с физически увреждания – Варна.
- ЦСРИ за деца с физически увреждания – Варна.
- Дневен център за деца и младежи с умствени увреждания – Варна.
- Защитено жилище за лица с физически увреждания – Бяла.
- Защитено жилище за лица с умствена изостаналост – Варна.
- Защитено жилище за лица с психични разстройства – Варна.
- Защитено жилище за девойки, напускащи специализирани институции – Варна.
- Защитено жилище за младежи, напускащи специализирани институции – Варна.
- Защитено жилище за лица с умствена изостаналост – с.Горен чифлик.

Мярка 2.3.2. Разкриване и развитие на дневни центрове, центрове за седмична грижа, услуги в домашна среда (личен асистент, социален асистент, домашен патронаж).

Дейност 2.3.2.1. Разкриване на център за деца със сетивни и други увреждания във Варна.

Дейност 2.3.2.2. Разкриване на център за социална интеграция и рехабилитация на деца и лица със загуба на слуха и кохлеарен имплант.

Дейност 2.3.2.3. Изграждане на дневен център за деца с множество увреждания във Варна, кв. „Аспарухово”.

Дейност 2.3.2.4. Разкриване на дневен център във Варна за рехабилитация и интеграция на деца с физически увреждания, аутизъм и специални образователни потребности.

Мярка 2.3.3. Разкриване и развитие на услуги, подпомагащи заетостта на хора с проблеми

Дейност 2.3.3.1. Разкриване на бизнес-център за хора с увреждания.

Дейност 2.3.3.2. Разкриване на бизнес-център за хора, преодолели зависимост.

Мярка 2.3.4. Разкриване и развитие на резидентен тип грижа от семеен тип, подпомагаща деинституционализацията на настанените в институции хора с увреждания.

Дейност 2.3.4.1. Изграждане на 2 центъра от резидентен тип за настаняване на мъже и жени от домовете в с.Горен чифлик, община Долни чифлик и с. Оборище, община Вълчи дол. Домовете ще бъдат изградени в с. Горен чифлик, община Долни чифлик и в гр.Суворово.

Мярка 2.3.5. Изграждане на защитени жилища във връзка с деинституционализацията на услугите за хора с увреждания.

Дейност 2.3.5.1. Изграждане на 3 защитени жилища в с.Приселци, в гр.Варна и гр.Вълчи дол.

Дейност 2.3.5.2. Изграждане на 2 преходни жилища към домовете за възрастни с умствени увреждания - с. Горен чифлик, община Долни чифлик и с. Оборище.

Мярка 2.3.6. Изграждане и развитие за деца и възрастни, живеещи на улицата.

Дейност 2.3.6.1. Разкриване на центрове за временно настаняване на лица, живеещи на улицата – Варна и Провадия.

Дейност 2.3.6.2. Подобряване качеството на услугите, предлагани в център за временно настаняване на безпризорни лица – Варна.

Дейност 2.3.6.3. Подобряване на качеството на центрoвете за работа с деца на улицата – Варна и гр.Суворово.

Приоритетно направление 3: Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот

Обща цел 3. Подобряване на съществуващите грижи за възрастни хора и развиване на широка мрежа от услуги в общността, в семейна и домашна среда за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора.

Специфична цел 3.1. Разкриване и развитие на качествени социални услуги в общността, адекватни на потребностите и интересите на старите хора.

Мярка 3.1.1. Разкриване и развитие на центрове за социални услуги (ЦОП или други) за хора, които им предстои пенсиониране, пенсионери и техните семейства, включващи различни форми за социално - психологическа работа: индивидуално и семейно консултиране, групи за взаимопомощ и др.

Дейност 3.1.1.1. Разкриване на ЦОП във Варна за хора, които им предстои пенсиониране, пенсионери и техните семейства.

Дейност 3.1.1.2. Разкриване на Академия за възрастни хора - обучение в сфери по желание, даващи възможност за социално включване на хората от третата възраст.

Дейност 3.1.1.3. Разкриване на центрове за социална рехабилитация и интеграция на възрастни в гр.Варна и в гр.Долни чифлик.

Дейност 3.1.1.4. Разкриване на дневни центрове за лица с психични заболявания (Варна, Дългопол).

Дейност 3.1.1.5. Разкриване на хосписи в общините Аврен, Аксаково, Долни чифлик, Вълчи дол, Суворово.

Дейност 3.1.1.6. Разкриване на център от резидентен тип за възрастни с деменции.

Дейност 3.1.1.7. Разширяване функциите на съществуващите клубове на пенсионера чрез предоставяне на социални услуги на всички желаещи мъже и жени (с гарантирана равнопоставеност на половете при ползване на клубната база). Развитие на клубните дейности по посока на потребностите и интересите на различни групи пенсионери.

Мярка 3.1.2. Разширяване на услугата „социален асистент“, „домашен помощник“ и „домашен патронаж“. Развитие на услугата „домашен патронаж“ чрез публично-частно партньорство.

Дейност 3.1.2.1. Разширяване на услугите във всички общини

Специфична цел 3.2. Деинституционализация на услугите за стари хора.

Мярка 3.2.1. Предоставяне на услуги в среда, близка до домашната.

Дейност 3.2.1.1. Разкриване на резидентен тип грижа във всяка община от областта.

Мярка 3.2.2. Разширяване на социалните услуги, предоставяни в общността.

Дейност 3.2.1. Вж. Дейности: 3.1.1.1. ; 3.1.1.2.; 3.1.1.3.; 3.1.1.4.; 3.1.1.5.; 3.1.1.6.

Таблица: Необходими социални услуги и дейности в област Варна

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
Направление 1: Превенция на изоставянето и деинституционализация на грижите за деца									
1.	Център за обществена подкрепа	Деца от 0 до 18 години; уязвими семейства с деца от 0 до 18 години; деца в специализирани институции; деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище; деца жертви и извършители на насилие.	община Варна	100		100	Превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви.	Варна	налична
2.	Център за обществена подкрепа	Деца от 0 до 18 години; уязвими семейства с деца от 0 до 18 години; деца в специализирани институции; деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище; деца жертви и извършители на насилие.	община Провадия, община Ветрино	25		60	Превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви.	Провадия, изнесени работни места във Ветрино	налична за община Провадия; междубщинска от 2012
3.	Център за обществена подкрепа	Деца от 0 до 18 години; уязвими семейства с деца от 0 до 18 години; деца в	община Вълчи дол			40	Превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация	Вълчи дол	2012

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
		специализирани институции; деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище; деца жертви и извършители на насилие.					и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви.		
4.	Център за обществена подкрепа	Деца от 0 до 18 години; уязвими семейства с деца от 0 до 18 години; деца в специализирани институции; деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище; деца жертви и извършители на насилие.	община Суворово		25	30	Превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви.	Суворово	2011
5.	Център за обществена подкрепа	Деца от 0 до 18 години; уязвими семейства с деца от 0 до 18 години; деца в специализирани институции; деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище; деца жертви и извършители на насилие.	община Дългопол			30	Превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви.	Дългопол	2012
6.	Център за обществена подкрепа	Деца от 0 до 18 години; уязвими семейства с деца	община Девня, община			40	Превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане	Девня; изнесени	2012

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
	подкрепа	от 0 до 18 години; деца в специализирани институции; деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище; деца жертви и извършители на насилие.	Белослав				от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви.	работни места в община Белослав	
7.	Център за обществена подкрепа	Деца от 0 до 18 години; уязвими семейства с деца от 0 до 18 години; деца в специализирани институции; деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище; деца жертви и извършители на насилие.	община Долни чифлик, община Аврен, община Бяла			60	Превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви.	Долни чифлик; изнесени работни мста в Аврен, Бяла	2012
8.	Център за обществена подкрепа (ранна превенция на изоставянето)	Деца с увреждания от 0 до 3 години.	област Варна			80	Ранна превенция на изоставянето на деца с увреждания, включващ и мобилна работа.	Варна	2012
9.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Деца със СОП, обучавани в общообразователни училища.	община Варна			50	Подкрепа на деца със СОП за преодоляване на познавателните им затруднения.	Варна	2011
10.	Областен център за	Деца, настанени в СИ, деца в риск (жертви на трафик,	община Варна и област Варна			150	Организационно, методическо (обучения, супервизии) и финансово	Варна	2012

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
	приемна грижа	насилие); деца, лишени от родителска грижа за определен период от време.					осигуряване на общински екипи за предоставяне на услугата „приемна грижа”. Провеждане на информационни кампании за популяризиране на услугата „приемна грижа”. Проучване и оценяване на кандидатите за приемни семейства. Провеждане на базово и допълнително обучение на кандидатите за приемни семейства. Осигуряване на подкрепа и развитие на приемните семейства. Работа с настанените деца в приемни семейства и с децата на приемните семейства.		
11.	Център за обучение на кандидат- осиновители и консултиране на осиновителски семейства	Кандидат-осиновители и семейства осиновили дете.	Област Варна		50	70	Обучение на осиновяващите по Програма утвърдена от министъра на МТСП. Осигуряване на подкрепа на семейството през две годишния период на наблюдение или го насочва към действащите Центрове за обществена подкрепа.	Варна	Нова услуга 2011 година
12.	Център за приемна родители	Деца, настанени в СИ, деца в риск (жертви на трафик, насилие); деца, лишени от родителска грижа за определен период от време.	община Варна	30	50	50	Провеждане на информационни кампании за популяризиране на услугата „приемна грижа”. Проучване и оценяване на кандидатите за приемни семейства. Провеждане на базово и допълнително обучение на кандидатите за приемни семейства. Осигуряване на подкрепа и развитие на приемните семейства. Работа с настанените деца в приемни семейства и с децата на приемните семейства.	Варна	налична

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
13.	ДМСГД	Деца от 0 до 3г. и деца до 7г. с трайни увреждания, лишени от родителски грижи.	цялата страна	240	140	0	Медико-социални дейности за деца, лишени от родителски грижи.	Варна	налична за закриване
14.	ДДЛРГ „Другарче”	Деца от 3 до 7г., лишени от родителски грижи.	цялата страна	59	29	0	Отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителски грижи.	Варна	налична за закриване
15.	ДДЛРГ „Княгиня Надежда”	Деца от 7 до 18г., лишени от родителски грижи.	цялата страна	30	25	0	Отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителски грижи.	Варна	налична за закриване
16.	ДДЛРГ	Деца от 7 до 18г., лишени от родителски грижи.	цялата страна	80	60	0	Отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителски грижи.	с.Бързица, община Провадия	налична за закриване
17.	ДДУИ	Деца от 3 до 18г. с умствена изостаналост.	цялата страна	35	25	0	Отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителски грижи.	с.Рудник, община Долни чифлик	налична за закриване
18.	Център за настаняване от семеен тип	Деца от 0 до 18г., лишени от родителски грижи.	цялата страна			10	Отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителски грижи.	с.Бързица, община Провадия	2012
19.	Център за настаняване от семеен тип	Деца от 0 до 18г., лишени от родителски грижи.	цялата страна			10	Отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителски грижи.	с.Бързица, община Провадия	2012
20.	Преходно жилище	Деца, на които им предстои напускане на институцията.	община Провадия			14	Подпомагане на адаптацията на децата, напускащи ДДЛРГ.	с.Бързица, община Провадия	налична
21.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Деца от 7 до 18г., лишени от родителски грижи.	община Провадия	23	30	30	Комплекс от социални услуги, свързани със социална и здравна рехабилитация, образователно и професионално обучение. Подкрепа за реализация на индивидуални програми за социално включване.	с.Бързица, община Провадия	налична
22.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Деца с увреждания от 7 до 18г., лишени от родителски грижи.	община Долни чифлик	35	35	35	Отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителски грижи.	с.Рудник, община Долни чифлик	налична

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
23.	Център за деца с предоставяне на седмична грижа	Деца от 3 до 7г. от семейства, които не могат да осигурят постоянна грижа за децата.	област Варна			15	Седмична грижа за деца.	Варна	2011
24.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Недоносени деца за доотглеждане.	област Варна	15	15	15	Медико-социални услуги.	Варна	налична
25.	Хоспис	Деца с множество тежки увреждания от 0 до 7г., които не могат да бъдат отглеждани в домашна среда.	община Варна и област Варна			12	Здравно - социални услуги за деца с тежки увреждания.	Варна	2012
26.	Хоспис	Деца с множество тежки увреждания от 0 до 7г., които не могат да бъдат отглеждани в домашна среда.	община Варна и област Варна			12	Здравно-социални услуги за деца с тежки увреждания.	Варна	2012
27.	Дневен център	Деца с увреждания от 0 до 3г. с възможност за обслужване на деца с родители с 24ч. престой.	община Варна и област Варна			15	Здравно-социални услуги за деца с увреждания.	Варна	2013
28.	Център за настаняване от семеен тип	Деца с увреждания от 0 до 7г. с престой до 6 месеца.	община Варна и област Варна			12	Здравно-социални услуги за деца с увреждания за временен престой.	Варна	2013
29.	Звено „Майка и бебе”	Бременни и майки с деца с риск от изоставяне на дете. Майка и дете за подкрепа след реинтеграция на детето.	община Варна и област Варна	8	8	8	Ранната превенция на изоставянето на деца.	Варна	налична
30.	Звено „Майка и бебе”	Бременни и майки с деца с риск от изоставяне на дете. Майка и дете за подкрепа след реинтеграция на детето.	община Варна и област Варна			8	Ранната превенция на изоставянето на деца и реинтеграция.	Варна	2015

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
31.	Център за настаняване от семеен тип	Деца, за които са изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването ще бъде дългосрочно.	община Варна и област Варна	8	8	8	Комплекс от социални услуги, предоставян в среда, близка до семейната.	Варна	налична
32.	Център за настаняване от семеен тип	Деца, за които са изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването ще бъде дългосрочно.	община Варна и област Варна			8	Комплекс от социални услуги, предоставян в среда, близка до семейната.	Варна	2011
33.	Център за настаняване от семеен тип	Деца и младежи, за които са изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването ще бъде дългосрочно.	община Варна и област Варна			8	Комплекс от социални услуги, предоставян в среда, близка до семейната.	Варна	2011
34.	Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания	Деца и младежи с увреждания, за които са изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването ще бъде дългосрочно.	община Варна и област Варна			8	Комплекс от социални услуги, предоставян в среда, близка до семейната.	Варна	2012 ОЗРР
35.	Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания	Деца и младежи с увреждания, за които са изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването ще бъде дългосрочно.	община Варна и област Варна			8	Комплекс от социални услуги, предоставян в среда, близка до семейната.	Варна	2012 ОЗРР
36.	Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания	Деца и младежи с увреждания, за които са изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда и се предполага, че	община Варна и област Варна			8	Комплекс от социални услуги, предоставян в среда, близка до семейната.	Варна	2012 ОЗРР

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
		настаняването ще бъде дългосрочно.							
37.	Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания	Деца и младежи с увреждания, за които са изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването ще бъде дългосрочно.	област Варна			8	Комплекс от социални услуги, предоставян в среда, близка до семеината.	Варна	2012 ОЗРР
38.	Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания	Деца и младежи с увреждания, за които са изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването ще бъде дългосрочно.	област Варна			8	Комплекс от социални услуги, предоставян в среда, близка до семеината.	Варна	2012 ОЗРР
39.	Център за настаняване от семеен тип	Деца и младежи, за които са изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването ще бъде дългосрочно.	област Варна			15	Комплекс от социални услуги, предоставян в среда, близка до семеината.	с.Кичево, община Аксаково	налична
40.	Център за настаняване от семеен тип	Деца и младежи, за които са изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването ще бъде дългосрочно.	област Варна			15	Комплекс от социални услуги, предоставян в среда, близка до семеината.	с.Кичево, община Аксаково	2011
41.	Център за настаняване от семеен тип	Деца и младежи, за които са изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването ще бъде дългосрочно.	област Варна			12	Комплекс от социални услуги, предоставян в среда, близка до семеината.	Провадия	2011

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
42.	Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания	Деца и младежи с увреждания, за които са изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването ще бъде дългосрочно.	област Варна			12	Комплекс от социални услуги, предоставян в среда, близка до семейната.	Долни чифлик	2011
Направление 2: Преодоляване на социалното изключване на уязвими групи и лица									
43.	Център за обществена подкрепа	Деца от 0 до 18 години; уязвими семейства с деца от 0 до 18 години; деца в специализирани институции; деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище; деца жертви и извършители на насилие.	община Варна	60		60	Превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви.	Варна	налична
44.	Център за обществена подкрепа в ромска общност (Здравно-социален център в ромска общност)	Групи и лица с рисков поведенение.	община Варна и област Варна			100	Здравно-социални услуги в ромска общност: превенция на ХИВ/СПИН, социално значими заболявания, наркомании; превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви. Ранна превенция и изоставянето на деца. Пре-натална и пост-натална грижа. Включва мобилни услуги и в други общини.	Варна	налична с разширяване на функциите

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
45.	Център за обществена подкрепа в ромска общност	Групи и лица с рисково поведение.	Община Провадия и област Варна			50	Здравно-социални услуги в ромска общност: превенция на ХИВ/СПИН, социално значими заболявания, наркомании; превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви. Включва мобилни услуги и в други общини.	Провадия	2012
46.	Център за работа в ромска общност	Групи и лица с рисково поведение.	община Дългопол			20	Образователни и социални дейности.	Дългопол	2012
47.	Център за работа в ромска общност	Групи и лица с рисково поведение.	община Аврен			20	Образователни и социални дейности.	с.Синдел, община Аврен	2012
48.	Младежки клубове в рискови общности	Групи и лица с рисково поведение.	5 клуба във Варна; по един клуб в общини Аврен, Аксакова, Белослав, Бяла, Ветрино, Вълчи дол, Девня, Вълчи дол, Девня, Долни чифлик, Дългопол, Провадия, Суворово				Мобилна работа за превенция на отпадането от училище, наркомании, ХИВ, трафик, противообществени прояви др. Обучение на младежки лидери за здравни и социални умения.	Аврен, Аксакова, Белослав, Бяла, Варна, Ветрино, Вълчи дол, Девня, Вълчи дол, Девня, Долни чифлик, Дългопол, Провадия, Суворово	2012, 2013

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
49.	ЦСРИ на деца от малцинствена произход	Деца от малцинствен произход.	Община Варна	80	80	80	Образователни и социални дейности.	Варна	2011
50.	Център за консултиране и превенция на насилие и трафик на хора	1.Лица и деца, пострадали от домашно насилие 2.Лица и деца, жертви на трафик на хора	Област Варна		100	100	Телефонно кризисно консултиране; психологическо/психотерапевтично консултиране за възстановяване от травма; посрещане /трансфер, придружаване до институции/доставчици на услуги;хуманитарна помощ юридическо консултиране, правна защита и застъпничество; социална работа, в т.ч. мобилна, превантивно-образователни дейности; консултиране за укрепване на родителски капацитет; съдействие за устройване на работа/детско заведени/училище; проследяване на случай .	Варна	2011
51.	Център за психо-социална работа с извършители на домашно насилие	Лица и деца, пострадали от домашно насилие	Област Варна		30	30	Психологически консултации; груповата работа; програма за справяне с гнева и преодоляване на агресивното поведение; социална работа , в т.ч. мобилна; превантивно-образователна програма; програма за изграждане на родителски капацитет <u>Забележка:</u> Предоставянето на такива услуги /програми се налага като мярка от съда , при разглеждане на дела по домашно насилие. Същата е отразена в съдебното решение и заповед за защита и има задължителен характер. На територията на областта няма нито една услуга за тази целева група, което прави законодателството за защита и подкрепа на жертвите на домашно насилие неефективно.	Варна	2011

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
52.	Център за консултиране и превенция на риска	Проституиращи лица и деца.	Област Варна		100	100	Мобилна социална работа. Здравни консултации, насочване и осигуряване на достъп до социални и здравни услуги, психологическо консултиране, юридическо консултиране.	Варна	2011
53.	Кризисен център	1.Лица и деца, пострадали от домашно насилие. 2.Лица и деца, жертви на трафик на хора.	Цялата страна Област Варна	8	10	10	Кризисно настаняване и гарантиране сигурност и защита; кризисно консултиране; психологическо/психотерапевтично консултиране за възстановяване от травма; съдействие при издаване на лични и др.документи; медицински услуги хуманитарна помощ юридическо консултиране, правна защита и застъпничество; социална работа, в т.ч. мобилна, превантивно-обучителни дейности; консултиране за укрепване на родителски капацитет; съдействие за устройване на работа/детско заведение/училище; проследяване на случай.	Варна	налична
54.	Кризисен център	1.Лица и деца, пострадали от домашно насилие. 2.Лица и деца, жертви на трафик на хора.	Община Варна			10	Кризисно настаняване и гарантиране сигурност и защита; кризисно консултиране; психологическо/психотерапевтично консултиране за възстановяване от травма; съдействие при издаване на лични и др.документи; медицински услуги хуманитарна помощ юридическо консултиране, правна защита и застъпничество; социална работа, в т.ч. мобилна, превантивно-обучителни дейности; консултиране за укрепване на родителски капацитет; съдействие за устройване	Варна	2013

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
							на работа/детско заведение/училище; проследяване на случай.		
55.	Кризисен център	1.Лица и деца, пострадали от домашно насилие 2.Лица и деца, жертви на трафик на хора	Област Варна		10	10	Кризисно настаняване и гарантиране сигурност и защита; кризисно консултиране;психологическо/психо терапевтично консултиране за възстановяване от травма ; съдействие при издаване на лични и др.документи; медицински услуги хуманитарна помощ юридическо консултиране, правна защита и застъпничество; социална работа, в т.ч. мобилна, превантивно-обучителни дейности; консултиране за укрепване на родителски капацитет; съдействие за устройване на работа/детско заведение/училище; проследяване на случай.	Девня	2011
56.	Център за социална рехабилитация и интеграция (Център за трудова квалификация и реализация на младежи, които преодоляват зависимостта от дроги)	Клиенти на програма за поддържащо лечение с метадон, интензивни извънболнични рехабилитационни програми, изтърпели ефективна присъда на възраст над 16 години, във фаза на обвързване и рехабилитация, с добра мотивация.	Област Варна			50	Центърът е предназначен за зависими от психоактивни вещества лица, включени във високоструктурирани лечебни програми, във фаза на обвързване и рехабилитация - т.е. медицинско стабилизиране и постигане на био-, психо- и социално равновесие на стабилност в основните сфери на функциониране. Целта е подпомагането им в процеса на ресоциализация с конкретен акцент - придобиване на професионални умения и реализирането им на трудовия пазар.	Варна	2012
57.	Дневен център	Възрастни хора с умствени увреждания.	Община Варна	45		45	Предоставяне на комплекс от услуги, които създават условия за цялостно обслужване на хората с увреждания.	Варна	налична

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
58.	Социален учебен професионален център	Деца и младежи с леки увреждания	България	85		60	Обучение за придобиване на професионална квалификация и социални умения.	Варна	налична
59.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Лица с умствени увреждания.	Община Варна	30		30	Комплекс от социални услуги, свързани със социална и здравна рехабилитация, образователно и професионално обучение. Подкрепа за реализация на индивидуални програми за социално включване.	Варна	налична
60.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Лица с физически увреждания.	Община Варна	30		30	Комплекс от социални услуги, свързани със социална и здравна рехабилитация, образователно и професионално обучение. Подкрепа за реализация на индивидуални програми за социално включване.	Варна	налична
61.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Хора с физически увреждания	Община Варна	30		30	Комплекс от социални услуги, свързани със социална и здравна рехабилитация, образователно и професионално обучение. Подкрепа за реализация на индивидуални програми за социално включване.	Варна	налична
62.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Хора със сетивни увреждания.	Община Варна	40		40	Комплекс от социални услуги, свързани със социална и здравна рехабилитация, образователно и професионално обучение. Подкрепа за реализация на индивидуални програми за социално включване.	Варна	налична
63.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Хора със слухови увреждания.	Община Варна	40		40	Комплекс от социални услуги, свързани със социална и здравна рехабилитация, образователно и професионално обучение. Подкрепа за реализация на индивидуални програми за социално включване.	Варна	налична

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
64.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Хора с увреждания.	Община Ветрино	35	35	35	Комплекс от социални услуги, свързани със социална и здравна рехабилитация, образователно и професионално обучение. Подкрепа за реализация на индивидуални програми за социално включване.	с.Белоградец, община Ветрино	налична
65.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Хора с увреждания.	Община Суворово	30	30	35	Комплекс от социални услуги, свързани със социална и здравна рехабилитация, образователно и професионално обучение. Подкрепа за реализация на индивидуални програми за социално включване.	Суворово	налична
66.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Деца с увреждания (хиперактивност, аутизъм, умствени увреждания и др.)	Община Варна	45		80	Комплекс от социални услуги, свързани със социална и здравна рехабилитация и обучение. Подкрепа за реализация на индивидуални програми за социално включване.	Варна	налична услуга с разширение
67.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Деца с физически увреждания	Община Варна и област Варна	40		80	Комплекс от социални услуги, свързани със социална и здравна рехабилитация и обучение. Подкрепа за реализация на индивидуални програми за социално включване.	Варна	налична услуга с ново разширение
68.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Деца с физически увреждания.	Община Варна	25		40	Комплекс от социални услуги, свързани със социална и здравна рехабилитация и обучение. Подкрепа за реализация на индивидуални програми за социално включване.	Варна	налична
69.	Дневен център	Деца и младежи с умствени затруднения.	Община Варна	40		40	Комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване на потребителите през деня.	Варна	налична

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
70.	Защитено жилище	Лица с физически увреждания.	Община Бяла и област Варна	9		9	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Бяла	налична
71.	Защитено жилище	Лица с умствени увреждания.	Община Варна	6		6	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Варна	налична
72.	Защитено жилище	Лица с психични разстройства.	Община Варна	8		8	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Варна	налична
73.	Защитено жилище	Девойки, напускащи специализирани институции	Община Варна	4		4	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Варна	налична
74.	Защитено жилище	Младежи, напускащи специализирани институции	Община Варна	4		4	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Варна	налична
75.	Защитено жилище	Лица с умствена изостаналост.	Област Варна	8		8	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	с.Горен чифлик, община Долни чифлик	налична
76.	Защитено жилище	Лица с умствени увреждания.	Община Варна, област Варна	8		8	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Варна	налична
77.	Защитено жилище	Лица с умствени увреждания.	Община Вълчи дол, област Варна			8	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Вълчи дол	2012
78.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Деца със сетивни и други увреждания.	Община Варна, област Варна			15	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Варна (район „Аспарухово”)	2011

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
79.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Деца със загуба на слуха с кохлеарен имплант.	Община Варна			15	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Варна	2012
80.	Дневен център	Деца с множество увреждания.	Община Варна, област Варна			15	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Варна (район „Аспарухово”)	2012
81.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Деца с физически увреждания, аутизъм и специални образователни потребности.	Община Варна, област Варна			30	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Варна	2012
82.	Център за социална рехабилитация и интеграция (Бизнес – център)	Хора с увреждания.	Община Варна, област Варна			30	Професионално ориентиране на хора с увреждания и обучение за стартиране на собствен бизнес.	Варна	2012
83.	Център от резидентен тип	Жени с психически увреждания.	област Варна			15	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	с.Горен чифлик, община Долни чифлик	2014
84.	Център от резидентен тип	Мъже с психически увреждания.	област Варна			15	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	област Вълчи дол	2014
85.	Защитено жилище	Хора с умствена изостаналост.	област Варна			8	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	с.Приселци, община Аврен	2011
86.	Защитено жилище	Хора с умствена изостаналост.	област Варна			8	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	гр.Варна	2014
87.	Защитено жилище	Хора с умствена изостаналост.	област Варна			8	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	община Вълчи дол	2013

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
88.	Защитено жилище	Жени с умствена изостаналост.	област Варна			8	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	община Долни чифлик	2013
89.	Преходно жилище (към за дом за възрастни с умствени увреждания)	Жени с умствена изостаналост.	област Варна			8	Изграждане на умения за самостоятелен живот, информиране и консултиране.	с.Горен чифлик, община Долни чифлик	2011
90.	Преходно жилище (към за дом за възрастни с умствени увреждания)	Мъже с психически разстройства.	област Варна			10	Изграждане на умения за самостоятелен живот, информиране и консултиране.	с.Оборише, община Вълчи дол	2011
91.	Приют за безпризорни лица	Лица, живеещи на улицата	община Варна		30	50	Осигуряване на подслон през нощта и медицински услуги.	Варна	2011
92.	Център за временно настаняване	Лица с умствени увреждания, живеещи на улицата	община Варна			15	Осигуряване на подслон през нощта и медицински услуги.	Варна	2015
93.	Приют	Безпризорни деца и младежи.	община Варна	15		15	Временно настаняване на безпризорни лица, осигуряване на храна, подслон и психо-социална подкрепа.	Варна	налична
94.	Център за работа с деца на улицата	Деца и младежи в риск.	община Варна	20		20	Превенция на рисковото поведение и оказване на психо-социална подкрепа.	Варна	налична
95.	Център за работа с деца на улицата	Деца и младежи в риск.	община Суворово	20		20	Превенция на рисковото поведение и оказване на психо-социална подкрепа.	Суворово	налична

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
96.	Център за социална рехабилитация и интеграция на лица с психични разстройства	Лица с психични разстройства	Община Варна			40	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Варна	2011
97.	Дневен център (към ДМСГД)	Деца от 0 до 7 г. с увреждания на опорно-двигателния апарат от периферен или централен произход	Община Варна	20		30	Осигуряване на дневна грижа, социални контакти, обучение. Задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни, потребности от организация на свободното време и личните контакти.	Варна	налична
Направление 3: Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот									
98.	Център за социална рехабилитация и интеграция	За хора, които им предстои пенсиониране, пенсионери и техните семейства.	община Варна			50	Психологическа и социална подкрепа, групи за взаимопомощ, помощ на семействата и близките за справяне с новите условия.	Варна	2013
99.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Стари хора.	община Аксаково			30	Осигуряване на храна, лични и социални контакти, консултации Задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни, потребности от организация на свободното време и личните контакти.	Аксаково	2013
100.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Възрастни хора над 60 години.	община Варна, община Аксаково			40	Обучение в сфери по желание, даващи възможност за социално включване на хората от третата възраст.	Варна	2011
101.	Център за	Възрастни жени.	община Варна	45	50	50	Здравно - социални услуги в	Варна	налична

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
	социална рехабилитация и интеграция						общността.		
102.	Център за социална рехабилитация и интеграция	За възрастни с говорни нарушения.	община Варна	40	40	50	Здравно - социални услуги за хора, имащи говорни нарушения.	Варна	налична
103.	Център за домашна грижа	Самотно живеещи възрастни и стари хора със затруднения в битовото самообслужване.	община Варна	70	70	100	Предоставяне на услуги по домовете на възрастни хора.	Варна	налична
104.	Дневен център за възрастни хора	Стари хора.	община Варна	30	30	0	Здравно - социални услуги в общността.	Варна	налична, за трансформиране в ЦРСИ
105.	Дневен център за възрастни хора	Стари хора.	община Бяла	9	9	0	Здравно - социални услуги в общността.	Бяла	налична, за трансформиране в ЦРСИ
106.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Стари хора.	община Бяла		9	9	Здравно - социални услуги в общността.	Бяла	2011
107.	Дневен център за възрастни хора	Стари хора с физически увреждания.	община Девня	40	40	40	Здравно - социални услуги в общността.	Девня	налична
108.	Дневен център за възрастни хора	Стари хора.	община Долни Чифлик	20	20	20	Здравно - социални услуги в общността.	Долни Чифлик	налична
109.	Дневен център	Възрастни с деменции.	Община Варна			30	Здравно - социални услуги в общността.	Варна	2012
110.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Лица с паметови нарушения, деменции, Алцхаймер	Община Варна			40	Здравно - социални услуги в общността.	Варна	2011

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
111.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Стари хора.	община Долни Чифлик			20	Осигуряване на храна, лични и социални контакти, консултации Задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни, потребности от организация на свободното време и личните контакти.	община Долни Чифлик	2011
112.	Дневен център	Възрастни и стари хора с психични заболявания.	община Варна			20	Осигуряване на храна, лични и социални контакти, консултации. Задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни, потребности от организация на свободното време и личните контакти.	Варна	2013
113.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Стари хора.	община Дългопол			45	Осигуряване на храна, лични и социални контакти, консултации Задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни, потребности от организация на свободното време и личните контакти. Мобилни услуги.	Дългопол	2013
114.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Стари хора.	община Провадия			45	Осигуряване на храна, лични и социални контакти, консултации Задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни, потребности от организация на свободното време и личните контакти. Мобилни услуги.	Провадия	2012
115.	Хоспис	Хора с тежки увреждания с чужда помощ – неподвижни, нуждаещи се от непрекъсната грижа.	Област Варна	20	20	20	Медицинска рехабилитация. Резидентни грижи при много тежки случаи.	с. Водица, Аксаково	налична

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
116.	Център за настаняване от семеен тип	Стари хора.	Област Варна			20	Медицинска рехабилитация. Резидентни грижи.	с. Китка, община Аврен	2013
117.	Хоспис	Хора с тежки увреждания с чужда помощ – неподвижни, нуждаещи се от непрекъсната грижа.	Област Варна			20	Медицинска рехабилитация. Резидентни грижи при много тежки случаи.	община Вълчи дол	2013
118.	Хоспис	Хора с тежки увреждания с чужда помощ – неподвижни, нуждаещи се от непрекъсната грижа.	Област Варна			20	Медицинска рехабилитация. Резидентни грижи при много тежки случаи.	община Долни чифлик	2013
119.	Хоспис	Хора с тежки увреждания с чужда помощ – неподвижни, нуждаещи се от непрекъсната грижа.	Област Варна			20	Медицинска рехабилитация. Резидентни грижи при много тежки случаи.	Варна	2013
120.	Хоспис	Хора с тежки увреждания с чужда помощ – неподвижни, нуждаещи се от непрекъсната грижа.	Област Варна		20	20	Медицинска рехабилитация. Резидентни грижи при много тежки случаи.	с.Левски, община Суворово	2011
121.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Възрастни с деменция.	Област Варна			30	Задоволяване на ежедневни здравни, социални, битови потребности и потребност от организация на свободното време.	Варна	2012

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
122.	Клубове	Пенсионери.	Аврен	17	17	17	Задоволяване на потребностите от организация на свободното време и социални контакти.	Аврен Аксаково Белослав Бяла Варна Ветрино Вълчи дол Девня Долни чифлик Дългопол Провадия Суворово	налична, разширяване на функциите
			Аксаково	11	11	11			
			Белослав	5	5	5			
			Бяла	2	4	4			
			Варна	24	24	28			
			Ветрино	7	8	8			
			Вълчи дол	20	20	20			
			Девня	4	4	4			
			Долни чифлик	7	7	10			
			Дългопол	11	11	11			
			Провадия	18	18	20			
			Суворово	8	8	8			
123.	Домашен помощник	Самотни стари хора с трайни увреждания, и/или в силно нарушено здравословно състояние, които не могат да се обслужват сами и да организират бита си	област Варна	0	0	120	Осигуряване на грижи в семейна среда на самотни стари хора, които поради различни ограничения от здравословен характер са изключени от социалния живот. Помощ при организирането на ежедневни битови потребности.	Аврен Аксаково Белослав Бяла Варна Ветрино Вълчи дол Девня Долни чифлик Дългопол Провадия Суворово	налична
				1	18	30			
				21	21	21			
				20	20	20			
				70	150	160			
				15	30	30			
				20	20	40			
				0	0	40			
				15	15	30			
				10	10	10			
				20	20	80			
				130	150	150			
124.	Домашен социален патронаж	Стари хора и лица с увреждания, които могат да се обслужват сами.	Аврен	20	20	100	Комплекс от социални услуги, предоставяни по домовете, доставка на храна, поддържане на хигиена и хигиената на жилищните помещения, административни услуги	Аврен Аксаково Бяла Белослав Варна Ветрино Девня Дългопол Долни чифлик Провадия Суворово Вълчи дол	налична
			Аксаково	150	150	200			
			Бяла	80	80	80			
			Белослав	30	30	40			
			Варна	500	550	550			
			Ветрино	9	90	100			
			Девня	130	130	150			
			Дългопол	60	70	80			
			Долни чифлик	137	137	160			
			Провадия	120	120	140			
			Суворово	80	100	100			
			Вълчи дол	150	150	150			

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
125.	Социален асистент	Лица с увреждания, самотни стари хора с трайни увреждания, които не могат да се обслужват сами. Деца с увреждания.	Аврен	0	0	104	Осигуряване на грижи в семейна среда за лица, които поради различни ограничения от здравословен характер са изключени от социалния живот и са в риск от зависимост от институционален тип грижи.	Аврен Аксаково Белослав Бяла Варна Ветрино Вълчи дол Девня Долни чифлик Дългопол Провадия Суворово	налична
			Аксаково	0	0	0			
			Белослав	20	20	20			
			Бяла	20	20	20			
			Варна	120	220	260			
			Ветрино	8	8	15			
			Вълчи дол	0	20	40			
			Девня	0	0	10			
			Долни чифлик	0	0	30			
			Дългопол	0	33	30			
			Провадия	33	33	50			
Суворово	10	10	15						
126.	Личен асистент	Деца и лица с увреждания, които имат нужда от постоянна грижа.	Аврен	2	2	5	Осигуряване на грижи в семейна среда за задоволяване на базови и специфични потребности.	Аврен Аксаково Белослав Бяла Варна Ветрино Вълчи дол Девня Долни чифлик Дългопол Провадия Суворово	налична
			Аксаково	0	40	50			
			Белослав	10	10	15			
			Бяла	3	20	20			
			Варна	75	400	500			
			Ветрино	7	15	15			
			Вълчи дол	4	20	50			
			Девня	8	8	20			
			Долни чифлик	44	44	70			
			Дългопол	0	0	0			
			Провадия	42	42	60			
Суворово	50	50	50						
127.	Обществена трапезария	Хора с ниски доходи и без доходи.	Аврен	0	0	0	Услуга за хора, които не могат да си осигурят сами храна.	Аврен Аксаково Белослав Бяла Варна Ветрино Вълчи дол Девня Долни чифлик Дългопол Провадия Суворово	налична
			Аксаково	0	0	40			
			Белослав	0	0	0			
			Бяла	85	85	85			
			Варна	550	580	580			
			Ветрино	0	0	40			
			Вълчи дол	0	0	0			
			Девня	135	135	135			
			Долни чифлик	0	0	0			
			Дългопол	0	0	0			
			Провадия	0	0	0			
Суворово	0	0	0						

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
128.	Център от резидентен тип – 15 бр.	Хора, които не могат сами да се обслужват.	област Варна			140	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Аврен Аксаково Белослав Варна (6 бр.) Девня Долни чифлик Дългопол Провадия Суворово (2 бр.)	от 2011 до 2015
129.	Дом за стари хора	Стари хора без възможност за грижа в семейна среда.	от цялата страна			27	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	с. Господиново, община Бяла	2011
130.	Дом за възрастни с физически увреждания	Стари хора без възможност за грижа в семейна среда.	от цялата страна	35	35	35	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	гр. Бяла	налична
131.	Дом за стари хора „Гергана”	Стари хора без възможност за грижа в семейна среда.	от цялата страна	100	90	60	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Варна	налична за реформиране
132.	Дом за стари хора „Йоан Златоуст”	Стари хора без възможност за грижа в семейна среда.	от цялата страна	40	40	40	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Варна	налична
133.	Дом за възрастни с физически увреждания	Възрастни хора с физически увреждания без възможност за грижа в семейна среда.	от цялата страна	40	40	40	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Варна	налична
134.	Дом за стари хора	Възрастни хора с физически увреждания без възможност за грижа в семейна среда.	от цялата страна	10	10	10	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	община Ветрино	налична за трансформиране в ЦНСТ

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Варна Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
135.	Дом за възрастни хора с умствени увреждания	Възрастни хора с умствени увреждания без възможност за грижа в семейна среда.	от цялата страна	100	70	40	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	с.Оборошице, община Вълчи дол	налична
136.	Дом за възрастни хора с умствени увреждания	Възрастни хора с умствени увреждания без възможност за грижа в семейна среда.	от цялата страна	92	70	40	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	с.Горен чифлик, община Долни чифлик	налична
137.	Център за социална рехабилитация и интеграция	Стари хора с без възможност за грижа в семейна среда.	от цялата страна	70	70	70	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	гр. Провадия	налична с пребазиране
138.	ДВФУ	Възрастни с физически увреждания	От цялата страна	70	70	70	Форма на социална услуга, в която хората водят независим живот, подпомаган от специалисти.	Гр.Провадия	налична

5. Система за мониторинг

5.1. Цели и задачи на мониторинга

В началото на всяка година се изготвя План за действие за изпълнение на Стратегията за съответната година. В края на годината се изготвя Анализ на изпълнението на Плана, на база на който се оценява изпълнението.

Цели и задачи на системата за мониторинг:

Конкретна цел 1. Осигуряване на постоянен поток от актуална информация и наблюдение на развитието и състоянието на социалните услуги в област Варна, чрез:

- Наблюдение на промените в базовите индикатори за ситуацията;
- Обратна връзка от целевите групи, преки и бивши потребители за вида и качеството на предоставяните услуги и подкрепа (въпросници, анкетни карти, фокус групи, теренно проучване и др.);
- Обратна връзка от преките изпълнители на дейностите за трудностите в изпълнението на услугите, възможностите за усъвършенстване и нуждите от обучение и развитие на човешките ресурси;
- Запознаване с доклади от отчетна дейност на контролни органи на доставчиците на социални услуги (доклади, справки и др.).

Конкретна цел 2. Анализирание и идентифициране на проблемните области, чрез:

- Събиране на информация за обема и преките резултати от осъществяваните дейности / услуги;
- Пряко наблюдение на хода, методите и начините на текущото изпълнение на планираните дейности, както и на степента на изпълнение на времевия график на дейности и резултати;
- Анализ на резултатите от мониторинга в сравнение със заложените количествени и качествени индикатори в Плана за действие;
- Предоставяне на консултации на изпълнителите на стратегията – общини, външните доставчици на услугите, свързани сектори и др. за подобряване на дейностите и качеството на социалните услуги.

Конкретна цел 3. Системно актуализиране на Областната стратегия, подобряването на политиките за социално включване и постоянното оптимизиране на социалните услуги и мерки чрез:

- Предоставяне на конкретни препоръки за актуализиране на цялостната Стратегия по отношение на избраните приоритетни направления, дългосрочни и конкретни цели на интервенцията;
- Препоръки и текуща, актуална информация за оперативно препланиране на дейностите и следващите етапи от изпълнението на предвидените дейности – социални услуги и мерки;
- Системна обратна връзка от потребителите на услуги и препоръки за подобряване на вида и качеството на услугите в съответствие с реалните групови и индивидуални потребности;
- Консултации и методическа помощ за усъвършенстване и подобряване на качеството на социалните услуги по места;

- Идентифициране на добрите практики от осъществяването на Областната стратегия и мултиплициране на натрупания опит по места.

Конкретна цел 4. Подобряване на взаимодействието между институции и организации, ангажирани в системата на социалните услуги.

В съответствие с тези цели и задачи, изграждането и функционирането на цялостна Система за мониторинг и оценка дава реални практически ползи за общините и структурите, които изпълняват Стратегията. Препоръките за промени, постоянният поток от информация и обратната връзка от целевите потребители на услугите, осигурен от Системата за мониторинг и оценка е задължително условие за ефективното изпълнение на Стратегията.

Мониторингът и оценката **с участие** е основният подход, който ще се следва при изграждането на системата. Този подход изисква включването и обратната връзка от всички участници в изпълнението на предоставянето на социалните услуги и носи допълнителни предимства за ефективността на мониторинга.

5.2. Изграждане на система за мониторинг и оценка на стратегията

Изграждането на цялостна функционираща система за мониторинг и оценка предполага комплекс от дейности, които се осъществяват на няколко етапа:

Процесът на мониторинг се състои от шест етапа:

Етап 1: Създаване на структура и изграждане на екип. Развитие на уменията и капацитета за мониторинг и оценка на екипа.

Етап 2: Създаване на мониторингов план. В него се залагат основните приоритети на мониторинговите дейности.

Етап 3: Проучване на документи: Анализ на релевантните документи в съответствие със заложените в плана приоритети;

Етап 4: Работа на терен. Участващите лица извършват посещения на място за набиране на информация според заложените в плана приоритети и индикатори.

Етап 5: Обработка и анализ на данни. Набраните от етапите данни се структурират и анализират с цел по-нататъшна организация на информацията в доклада от мониторинга;

Етап 6: Изработване на мониторингов доклад. Мониториращият екип изработва доклад с направените констатации и формулира препоръки за подобрене;

Етап 7: Представяне на мониторингов доклад. Изработеният доклад се представя на заинтересованите страни, които могат да отправят препоръки за неговото подобряване.

5.2.1. Създаване на звено за мониторинг и оценка

Оперативното изпълнение на дейностите изисква да се обособи Звено за мониторинг и оценка (ЗМО) с ясни и конкретни задачи и отговорности, което да разполага с относителна независимост от преките изпълнители на услугите и мерките за социално включване.

Структура: ЗМО ще се създаде като структура в рамките на Областна администрация с решение на Областния съвет за развитие в област Варна и заповед на Областния управител.

Основният екип обхваща 5 члена - експерти.

Разширеният екип – участници в дейностите по мониторинг и оценка – включва координаторите на Териториалните работни групи във всяка община от областта, регионален координатор на АСП по ОП „РЧР”, представител на регионалното звено на ДАЗД (Варна) и по 1 представител на ДСП или на отдел “Социална закрила” от всяка община.

В рамките на изпълнението на Стратегията са предвидени специализирани обучения на ЗМО

Задачи и отговорности на ЗМО:

Основен екип:

- Координира цялостната дейност по мониторинга и оценяването в област Варна;
- Планира дейностите за мониторинг и оценка – изработва и съгласува дългосрочните и годишните оперативни планове за мониторинг и оценка на изпълнението на стратегията;
- Изпълнява посещения на място за наблюдение на дейности и социални услуги в общините в областта;
- Предоставя консултации на доставчиците на услуги за подобряване на дейностите по места;
- Събира информация на областно ниво и систематизира данните / информацията, подадена от Териториалните работни групи по общини и редовно докладва събраната информация до основния екип;
- Изработва общ годишен мониторингов доклад за изпълнението на Стратегията, който се представя за обсъждане и одобрение на Областния съвет за развитие;
- Заедно с разширения екип формулира ключовите мониторингови въпроси и въпросите, на които трябва да даде отговор междинната и крайната оценка;
- Организира възлагането и провеждането на външна оценка на изпълнението на Стратегията.
- Заедно с разширения екип обсъжда заключенията и препоръките от докладите за мониторинг и оценка;
- Организира разпространението на резултатите от мониторинга и оценката сред заинтересованите страни и сред обществеността.

Разширен екип:

- Участва в планирането на дейностите по мониторинг и оценка;
- Участва в дискусии за определяне на ключовите въпроси на мониторинга и оценката и представя коментари по докладите за мониторинг и оценка;
- Събира информация за базовите индикатори по общини;
- Събира и систематизира текуща информация за социалните услуги и дейности;
- Оказва съдействие и логистика за проучвания, оценки, и др. дейности, осъществявани от външни експерти или организации в съответната община;
- Организира дискусии по общини за обсъждане на заключенията и препоръките от докладите за мониторинг и оценка на изпълнението на Стратегията.

5.2.2. Планиране и изпълнение на дейностите за мониторинг и оценка

Планът за действие по прилагането на системата за мониторинг и оценка предвижда разработване и приемане на:

- (а) дългосрочни планове - първият период обхваща 2011-2013 г., вторият период - 2014-2015 г.;
- (б) годишни оперативни планове за дейностите по мониторинг и оценка за всяка година от изпълнението на стратегията.

Дългосрочните и годишните планове за мониторинг и оценка се разработват от основния екип на ЗМО, съгласуват се с разширения екип и се внасят за приемане от Областния съвет за развитие като част от годишния отчет по изпълнението на Стратегията и оперативния план за действие през следващата година.

Задължителните дейности по мониторинг и оценка включват:

- Събиране на базови данни за всички индикатори;
- Текущ мониторинг на дейностите – събиране на информация, посещения на място, доклади от мониторинговите посещения;
- Създаване и постоянно актуализиране на база данни на областно ниво с разбивка по общини, територии, теми, рискови групи и др.;
- Актуализиране, систематизиране и анализ на данните за ключовите базови индикатори за ситуацията;
- Събиране на информация и анализ на индикаторите за прогреса в изпълнението на Стратегията;
- Разработване на годишен мониторингов доклад за цялостното изпълнение на Стратегията;
- Провеждане на междинна оценка на релевантността и ефективността на Стратегията - в края на третата година от външен екип от експерти. Заключениета и препоръките от Междинната оценка се използват при планирането на следващия тригодишен период от изпълнението на Стратегията.
- Финална оценка на ефективността и въздействието на Стратегията – провежда се в края на петата година от външен експертен екип. Заключениета и препоръките от оценката се използват при разработването на Областната стратегия за развитие за периода 2014-2020 година;
- Разпространение на заключенията и препоръките от мониторинга и оценката. Разработване и внасяне на предложения за промени/подобрене в приоритетните направления, целите, дейностите на Стратегията.

В зависимост от наличните ресурси могат да се планират и **допълнителни дейности** на ЗМО като:

- тематични оценки, фокусирани върху едно или повече приоритетни направления или върху една или повече групи дейности;
- проучвания по специфични въпроси, необходими за стартиране на нови дейности и/или иновативни услуги по целите на Стратегията.

Раздел В: План за действие

6. Институционална рамка на изпълнението на стратегията

6.1. Отговорности и роли в изпълнението на стратегията

Ролите и задачите на общините и институциите на областно ниво, доставчиците на услуги и другите заинтересовани страни в изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги се определят от техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности за посрещането им.

6.1.1. Областен управител и Областен съвет за развитие

С организирането на територията на Република България на области и предоставянето на ръководството им на областните управители, подпомагани от областна администрация, се цели реализирането на важни обществени приоритети - по-добри и качествени услуги за гражданите, по-ефективно използване на ресурсите, ясно разпределение на отговорностите.

Областният управител отговаря за изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Варна, с която е свързана Областната стратегия за развитие на социалните услуги като секторна политика в областта.

При управление на регионалното развитие, областният управител има ясно определени отговорности и правомощия, които упражнява еднолично, чрез областната администрация или като председател на Областния съвет за развитие.

Съгласно определените функции в рамковата нормативна уредба¹, **областният управител** има следната роля и отговорности в изпълнението на настоящата стратегия:

- Внася проекта на Областната стратегия за развитие на социалните услуги за обсъждане, съгласуване и за приемане от Областния съвет за развитие;
- Внася годишния план за изпълнение на стратегията за одобрение в Областния съвет за развитие;
- Координира подготовката на проектни предложения за финансиране в съответствие с областната стратегия за развитие на социалните услуги;
- Създава необходимите условия, координира, контролира и сътрудничи с всички заинтересовани страни, за да бъдат осигурени равни възможности на достъп на ползвателите до тях, чрез развитие на междуобщинско и междусекторно партньорство.

Областният съвет за развитие на област Варна е колективен междуведомствен орган, председателстван от областния управител, който носи определени отговорности за развитието на социалните услуги на територията на областта:

- Обсъжда и приема Областната стратегия за развитие на социалните услуги;
- Обсъжда и предлага инициативи и схеми за ресурсно осигуряване при изпълнението на областната стратегия за развитие, включително за финансиране на общински проекти;

¹ Закон за администрацията и Устройствен правилник на областните администрации
Областна стратегия за развитие на социални услуги
ВАРНА 2010

- Приема годишната оценка за изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги, разглежда предложенията и одобрява годишен план за изпълнението ѝ на базата на заложените приоритети и цели на стратегията и на актуализираната оценка на нуждите на групите в риск;
- Областният съвет за развитие приема докладите за изпълнение на стратегията, обсъжда и приема предложенията за промени в документа.

6.1.2. Регионална дирекция за социално подпомагане, Дирекция “Социално подпомагане”

Регионалните дирекции за социално подпомагане като териториални поделения на АСП в областните административни центрове провеждат държавната социална политика на ниво област, а Дирекциите „Социално подпомагане” на територията на всяка община по отношение на закрила на детето; рехабилитация и социална интеграция на хората с увреждания и проучване на потребностите на населението в областта и в общините от социални помощи и социални услуги.

Ролята на РДСП - ВАРНА в изпълнението на Областната стратегия включва:

- Подпомага, при необходимост, изготвянето и изпълнението на Стратегията на ниво община;
- Изготвя становища и прави предложения до АСП за откриване и закриване на социални услуги, в съответствие с планираните дейности в стратегията;
- Осигурява методическа помощ на доставчиците на социални услуги.

Роля и отговорности на Дирекциите социално подпомагане:

ДСП – Варна, Провадия, Долни чифлик, Девня и Вълчи дол носят отговорност и изпълняват конкретни задачи при реализирането на Областната стратегия за развитие на социалните услуги:

- Участват при проучването на необходимостта от социални услуги в общините в които работи;
- Събират и актуализират данни на базовите индикатори и резултатите от изпълнение на социалните услуги;
- ОЗД подпомага интегрирането на деца от ДМСГД и ДДЛРГ в детски ясли, детски градини и предучилищно образование; съвместно с мрежата от ЦОП в общините ОЗД работят за изграждане на връзки между децата, настанени в СИ и семейството им; провежда дейности за изграждане на родителски капацитет, за задържане и реинтеграция на децата в училище и за превенция на рисковото поведение.

6.1.3. Общини

Общините отговарят за изпълнението на Областната Стратегия за развитие на социалните услуги на тяхната територия. За тази цел те разработват, приемат и прилагат Общински стратегии за развитие на социалните услуги (2011-2015), чрез които на територията на всяка община ще се реализира част от Областната стратегия за развитие на социалните услуги. Общините разработват, приемат и осъществяват годишни планове за действие.

Общините са доставчик на социални услуги. Те развиват интегрирани политики в подкрепа на децата в риск, хората с увреждания и старите хора. Общините осъществяват годишен мониторинг и оценка на изпълнението на социалната услуга и оценка на нуждите на групите в риск.

Общините се ангажират да предоставят за сведение на Областния съвет за развитие всички проекти, с които се кандидатства за финансиране на дейности по изпълнението на Областната стратегия за развитие на социални услуги. Определените като ключови участници в изпълнението на стратегията докладват поне веднъж годишно на заседание на Областния съвет за развитие за извършеното, за трудностите, които срещат, както и да правят предложения за подобряване на Стратегията.

Роля и отговорности на Общинския съвет:

- Обсъжда и приема Общинска стратегия за развитие на социални услуги на територията на общината и годишния оперативен план за изпълнението ѝ по предложение на кмета на общината;
- Одобрява докладите за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги по предложение на кмета на общината;
- Съгласува проектни предложения за финансиране на социални услуги, които ще се развиват на територията на общината и планирани в Областната стратегия.

Кметът на общината:

- Организира изработването на общинските програми и планове за развитие на социални услуги на територията на общината и на програмата за реализацията му и ги внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;
- Ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги;
- Изготвя и представя годишен и заключителен доклад за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги за одобряване от Общинския съвет;
- Участва в осъществяването на годишен мониторинг и оценка на изпълнението на общинския план за развитие на социалните услуги като част от Областната стратегия.

6.1.4. Държавна агенция за закрила на детето

Областната стратегия за развитието на социалните услуги в област Варна е важен инструмент в реализацията на националните приоритети за закрила на детето и за социално включване на семейства и общности в риск. Ролята на ДАЗД включва:

- Отговаря и за реформирането на специализираните институции за деца;
- Оказва методическа помощ на всички участници в процеса на разработване и реализиране на Стратегията по отношение на услугите за деца;
- Издава лицензи на доставчиците на социални услуги за деца;
- Контролира стандартите и критериите за качество на социалните услуги за деца и семейства.

6.1.5. Регионален инспекторат по образование на МОН

Регионалният инспекторат по образованието - Варна отговаря за координирането и изпълнение на дейностите от стратегията, свързани с образованието, като осигуряване на достъп до качествено образование на деца и ученици, реинтеграция в системата на образование на необхванати, отпаднали и нередовно посещаващи училище ученици, интегриране в системата на образование на децата с увреждания, отглеждани в семействата и от СИ, и контролира дейностите, свързани с насочване на деца със специални образователни потребности, осигуряване на учители за ресурсно подпомагане на децата с увреждания и др.

Важна роля в реализацията на мерките в сферата на образованието, заложи в Стратегията, изпълнява **Ресурсният център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности** за област Варна.

Конкретните отговорности и роля на **РИО на МОМН** са:

- Подпомага осъществяването на политиката за интегриране в системата на образованието на децата с увреждания отглеждани в семействата;
- Осигурява методическо помощ на училищата за развитие на сътрудничество при развитието на програми от ЦОП или други организации за повишаване на мотивацията на учениците за задържане в училище и за запълване на свободното им време според индивидуалните им интереси; програми и проекти за превенция на рисковото поведение на деца; за реинтеграция в системата на образование на отпаднали деца, за задържането им в училище.

6.1.6. Регионален център по здравеопазване

Взаимодейства с местната власт и с други институции за методическо ръководство, инициране и реализация на смесени медико-социални услуги, предвидени в областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Варна.

6.1.7. Дирекция “Бюро по труда”

Участва в планирането и изпълнението на програми и активни мерки за интеграция на пазара на труда на хора в риск (лица с увреждания, младежи напускащи специализирани институции, младежи, отпаднали от училище, трайно безработни, със специално внимание към ромска общност) и мерки за подкрепа на семействата на групи в риск (на деца, настанени в СИ, деца и възрастни с увреждания, живеещи в семейна среда).

Дирекция “Бюро по труда” участва в изпълнението на стратегията чрез:

- Разработването на областни и местни програми за заетост и за обучение на рискови групи;
- Консултиране на младежи, напускащи и напуснали институции с цел професионално ориентиране, повишаване на квалификацията и посредничество при намиране на работа;
- Разработване на мерки и програми съвместно с общините за професионална квалификация и включване на пазара на труда на възрастни с увреждания и на роми, живеещи в затворени етнически общности.

6.1.8. Неправителствени организации

Основна роля в изпълнението на стратегията играят НПО като преки доставчици на услуги, като представители на гражданското общество и групите в риск. Тяхната роля се състои в:

- Разработване на интегрирани политики и мерки за социално включване, в съответствие с мерките в стратегията;
- Участие във формулирането и изпълнението на хоризонтални мерки и политики за социално включване като партньори на общините и/или водещи организации за проектите;
- Предоставяне на социални, здравни и образователни услуги на територията на общините и областта за хора в риск;
- Участие в изработването и актуализирането на Стратегията, в изготвянето на годишен план за действие и в осъществяването на мониторинг и оценка на

изпълнението ѝ като подпомагат събирането на данни и оценката на потребностите на крайните потребители.

6.2. Механизми на партньорството

Ефективното междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество ще допринесе за изграждане на оптимална мрежа от социални услуги в област Варна, която да осигури равен достъп до услуги за рисковите групи и инструменти за максимално оползотворяване на наличните ресурси. Изграждането на механизми на партньорство е определено като приоритетно направление в Областната стратегия със следните цели и задачи:

Обща цел 5. Да се повиши ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество, чрез:

- **Конкретна цел 5.1.** Да се стимулира междуобщинското партньорство в социалните услуги;
- **Конкретна цел 5.2.** Да се утвърдят ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и развитие на смесени услуги.

В област Варна ще бъдат използвани разнообразни инструменти за сътрудничество като:

- Споразумения за съвместна работа за инициране и изпълнение на общи дейности, междуобщински и смесени услуги - определят се рамкови правила и области на съвместна работа;
- Сътрудничество със ЗМО в дейностите за мониторинг и оценка на Стратегията;
- Обществени форуми, граждански/обществени съвети с постоянно действие;
- Отворени работни групи с участие на всички заинтересовани страни и участие на експерти в съвместни работни групи, комисии и екипи;
- Провеждане всяка година на срещи и обменни посещения между съседни общини за обмен на информация за групи в риск, обсъждане и планиране на съвместни дейности и проекти за подкрепа на целевите групи. Междуобщинските срещи са с участието на всички заинтересовани институции, в чиито компетенции попадат групите в риск (като ДСП, ДБТ, доставчици на социални и здравни услуги, училища, НПО и др.);
- Планиране и изпълнение на съвместни проекти с допълване на наличните ресурси на съседни общини за изпълнение на Областната стратегия на областно и общинско ниво;
- Съвместно развитие на мобилни екипи за предоставяне на социални услуги;
- Разработване на междуобщински и междусекторни проекти за подкрепа на групите в риск - решаването на проблемите на тези групи често изисква комбиниране на ресурсите на местно ниво и участието на всички заинтересовани страни.

Развитието на партньорствата между общини и сектори, изграждането на мрежи на областно и местно ниво ще способства за съчетаването на наличните и потенциалните ресурси, допълването и съгласуването на дейностите на ангажираните институции от различните сектори с фокус потребителите на услуги, уязвимите общности и групи.

7. Ресурси

7.1. Изграждане на капацитет за изпълнение на стратегията

Изграждането на капацитет за реализиране на Областната стратегия за социалните услуги във Варна има за цел да повиши административния и организационен капацитет на всички организации, институции - участници в реализацията на стратегията.

В настоящия раздел са представени дейностите и мерките, насочени към развитие на човешките ресурси, ангажирани както с управлението, така и с предоставянето на съществуващите услуги. Целта е да се осигури възможност за повишаване на професионалната квалификация и опита на доставчиците на услуги. Планирани са и мерки за изграждане на капацитет, свързани с осигуряване на допълнителен ресурс от управленски кадри, специалисти и помощен персонал, който да осигури предоставянето на новите услуги, планирани за разкриване в продължение на целия период на реализиране на стратегията.

В отговор на идентифицираните потребности от развитие на съществуващия капацитет и на база на прогнозиране на необходимите човешки ресурси за новите услуги, заложи в Областната стратегия, са изведени следните цели по **приоритетно направление 4**:

Обща цел 4: Създаване на система за повишаване качеството на социалните услуги чрез развитие на човешките ресурси.

Специфична цел 4.1. Изграждане и развитие на капацитет за планиране и управление на социалните услуги.

Специфична цел 4.2. Изграждане и развитие на система за повишаване на професионалната компетентност на персонала, предоставящ социални услуги.

Специфична цел 4.3. Развиване на капацитет за наблюдение, оценка и повишаване качеството на социалните услуги.

7.2. Създаване на Областен ресурсен център

Областният ресурсен център ще подпомага непрекъснатото развитие на административния и организационен капацитет на организациите и институциите, участващи в процеса на разкриването и развитието на социалните услуги в областта, както и на персонала, предоставящ социални услуги.

7.2.1. Основни дейности на Областния ресурсен център:

- По предложения на *Звеното за мониторинг и оценка* и в резултат на собствени анализи *Областният ресурсен център* изготвя планове и програми за повишаване квалификацията на работещи в системата на социалните услуги.
- Подпомага методически и информационно организациите, предоставящи социални услуги, за изграждане на вътрешни системи за подобряване качеството на социалните услуги и за професионално развитие на персонала.
- Организира и провежда семинари, обучения и супервизии, свързани с реализирането на настоящата Стратегия.
- Осигурява достъп на сертифициращи системи до организациите, предоставящи социални услуги и обучения.
- Подпомага методически и информационно осъществяването на междусекторно и публично-частно партньорство в процеса на реализиране на настоящата Стратегия.

7.2.2. Организационно изграждане и функциониране на Областния ресурсен център

Областният ресурсен център ще бъде създаден към Областния управител, който ще одобри Вътрешен правилник за дейността на Центъра, ще приема неговите програми и отчети и ще определи неговото местонахождение.

За създаването *Областния ресурсен център* ще се използват възможностите и за външно финансиране.

Персоналът на *Областният ресурсен център* трябва да бъде не по-малко от трима човека – доказани специалисти в сферата на управлението на социалните услуги и развитието на човешките ресурси.

8. Комуникационна програма

Комуникационната програма има за основна цел да подпомогне общинските и държавни институции, специалисти, неправителствени организации и др., ангажирани с реализирането на политиките по предоставяне на социални услуги на територията на област Варна, чрез привличане на широк обществен интерес и пряко участие в реализирането на Стратегията.

8.1. Цели, водещи принципи и дейности на комуникационната програма

Основните цели на комуникационната програма на Областната стратегия за развитие на социални услуги в община Варна (2011 – 2015 г.) са:

- Да информира обществеността и да популяризира целите и резултатите от реализирането на стратегията;
- да спомогне за изграждане на обществена подкрепа на политиките на социално включване.

Целевите групи на комуникационната програма са:

- Структури на държавната и местната власт
- Неправителствени организации и доставчици на социални услуги
- Рискови групи
- Потребители на социални услуги
- Медии
- Бизнеса
- Широката общественост

Водещите принципи на комуникационната програма са:

- Целенасоченост;
- Прозрачност;
- Достъпност на информацията;
- Качество на информационните ресурси.
- Многообразие и ефикасност на използваните комуникационни канали и комуникационни средства;
- Ефективност на комуникационните послания;
- Позитивност на комуникационните послания;
- Широко междуобщинско и междусекторно партньорство, сътрудничество и екипност в комуникационния обмен.

8.2. Дейности по реализацията на комуникационната програма

- провеждане на специализирани кръгли маси /работни срещи /;
- провеждане на дискусии и семинари по проблемите на целевите групи;
- публикации и реклами;
- разпространение на информационни материали, брошури;
- изработка на специализирани издания;
- разпространение на анкети;
- провеждане на интервюта;
- провеждане на пресконференции.
- разработване на информационен портал;
- провеждане на мероприятия, свързани с промяна на обществените нагласи.

8.3. Възможни измерители за ефективността на комуникационната програма

- брой институции, НПО, медии, представители на бизнеса, ангажирани с постигане целите на Стратегията;
- честота на отразяването на дейностите по реализиране на Стратегията в регионалните медии;
- обем и степен на задълбоченост на журналистическите материали по темите;
- сравнение на информираността на гражданите от област Варна в началото и в края на изпълнение на Стратегията, което ще се извърши на базата на анкетиране чрез представителна извадка.

8.4. Механизми, подходи и техники на комуникационната програма

Механизмите и подходите на комуникационната програма включват:

Създаване на устойчива информационна среда чрез ефективно използване на различни начини и форми за комуникиране и промотиране на Областната стратегия за развитие на социални услуги: пропаганда, PR, лобизъм, групи за натиск, социологически и политологически инструментариуми, изграждане на идентичности, реклама.

- Установяване на приемливи норми и параметри на взаимоотношения между участниците в комуникационния процес – всички заинтересовани страни от изпълнението на стратегията;
- Оптимален избор на агенти на влияние, които ще бъдат включени като медиатори в комуникационния процес и ще работят в партньорство с медиите.
- Изграждане на адекватна и възпроизвеждаща се информационна среда чрез:
 - Подаване на достатъчна информация в общественото пространство;
 - Търсене на отзвук и обратна връзка от комуникираната информация;
 - Преместване на възможности за коригиращи действия;
 - Прецизен избор на отделните информационни фрагменти и разполагането им в пространството на отделните медии с цел възходящо мултиплициране на посланията.
-

Основни комуникационни техники: Комуникационната програма се основава върху няколко основни форми: директна комуникация, комуникация чрез масовите медии, комуникация чрез Интернет и информационни материали и работа с партньори.

Директна комуникация цели да предостави възможност на заинтересованите страни и на широката общественост да споделят своите мнения, гледни точки и предложения в рамките

на дискусии, кръгли маси и дебати. Проблемите в социалната сфера изискват непрекъснат дебат и достигане на гласа на обикновените граждани до отговорните за вземане на политическите решения. Само чрез пряк дебат и комуникация могат да бъдат координирани и хармонизирани усилията на ангажираните с различни секторни политики.

Комуникация чрез масовите медии:

- пресконференции, брифинги и съобщения за медиите;
- неформални работни срещи на водещи редактори с координационното звено, изпълняващо стратегията.
- изготвяне на програми от електронни медии с национално покритие за разпространяване на информацията относно популяризиране на визията, целите и приоритетите на областната стратегия.
- Комуникация чрез Интернет и информационни материали.

8.5. Оперативно изпълнение на комуникационната програма

За постигането на целите и реализацията на дейностите в настоящата комуникационната програма е необходимо оперативното ѝ изпълнение да се възложи на професионалист за връзки с обществеността, който да е пряко ангажиран с наблюдението и отразяването на информационните потоци, свързани с изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги в областта.

Тази функция ще бъде изпълнявана от експерта за връзки с обществеността в областна администрация в сътрудничество със Звеното за мониторинг и оценка и Областния ресурсен център, формирани за изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Варна. В рамките на неговите компетенции и правомощия и с увеличаване на неговите задължения и отговорности в длъжностната му характеристика, служителят за връзки с обществеността може да се ангажира с координирането и реализирането на дейностите по изпълнение на комуникационната програма.

За целите на своите нови отговорности и задължения служителят за връзки с обществеността към областна администрация е необходимо да участва както в организираните обучения за експертите, отговарящи пряко за имплементирането на Областната стратегия за развитие на социалните услуги, така и на редовните заседания на тези органи.

- Участва в планирането на дейности, свързани с реализирането на целите на комуникационната програма.
- Съгласува и синхронизира своите действия с екипите на Звеното за мониторинг и оценка.
- Координира цялостното изпълнение на заложените дейности в ОП за изпълнение на комуникационната програма.
- Въвлича всички заинтересовани страни в информационния обмен за целите на Областната стратегия за развитие на социалните услуги чрез сътрудничество с техните експерти за връзки с обществеността или органи и институции, отговорни за подготовката и реализацията на информационни кампании и комуникационни материали.
- Организира и поддържа в сътрудничество със ЗМО и РЗП единен електронен регистър на социалните услуги на регионално ниво и популяризира актуална информация по изпълнението на областната стратегия за развитие на социалните услуги.
- Организира брифинги, пресконференции и други информационни мероприятия за постигането на целите и дейностите на комуникационната програма.
- Следи за подаването от всички заинтересовани страни на унифицирана информация и послания в общественото пространство във връзка с изпълнението на целите на стратегията.

Комуникационна програма: План за действие през 2011 година

№	Дейности	Комуникационн и средства	Очаквани резултати	Институции/ партньори	Срок
1	Организиране на пресконференция на местно ниво за официално представяне на иновативния областен модел за планиране на социални услуги пред всички заинтересовани страни.	Прессъобщения, директна комуникация	Публикации в медиите;	експерта за връзки с обществеността в областна администрация / Звено за мониторинг и оценка	Януари, Февруари
2	Оторизиране на лице/ институция на местно ниво, отговорни за изпълнението на комуникационната програма (КП)		Конкретно поета отговорност за изпълнението на КП	експерта за връзки с обществеността в областна администрация / Звено за мониторинг и оценка	Януари Май
3	Подготовка на комуникационни материали.	брошура, карта на социалните услуги	Публикувана на хартиен и електронен носител Областна стратегия; Поместване на Областната стратегия в уеб сайтовете на всички заинтересовани страни	експерта за връзки с обществеността в областна администрация / Звено за мониторинг и оценка	текущо
4	Разпространение на комуникационните материали сред заинтересованите страни.	Директна комуникация	Достигане на комуникационните материали до рискови групи, потребители на социални услуги и широката общественост	експерта за връзки с обществеността в областна администрация / Звено за мониторинг и оценка	текущо
5	Перманентна PR кампания по	Рекламни клипове	- Информирание на широката	експерта за връзки с	май -

№	Дейности	Комуникационн и средства	Очаквани резултати	Институции/ партньори	Срок
	деинституционализация на грижите за деца и за възрастни, ранната интервенция и предотвратяване на настаняването на деца в институции и развитието на максимално широк спектър от услуги за семействата в риск с цел превенция на изоставянето и за извеждане на децата от институциите.	и материали; Специализирани тематични репортажи в телевизионни и радио предавания в регионалните медии по приоритетите на областната стратегия.	общественост за същността и целите на деинституционализацията. - Представяне на новите услуги по деинституционализация (създадени оптимален бр. ЦНСТ, защитени и наблюдавани жилища, развитие на приемната грижа и др.)	обществеността в областна администрация / Звено за мониторинг и оценка	декември
6	Организиране на дискуссионен форум със специалисти в сферата на социалните услуги и здравеопазването за значимостта от развитието на мобилните услуги в малките населени места.	Презентации и рекламни материали	Мотивация на специалистите за участие в мобилни екипи.	експерта за връзки с обществеността в областна администрация / Звено за мониторинг и оценка	октомври
7	PR кампания за новоразкриващите се услуги.	Рекламни клипове и материали, прессъобщения	Промотиране на новоразкритите услуги в общността. Актуализирана карта на социалните услуги.	експерта за връзки с обществеността в областна администрация / Звено за мониторинг и оценка	текущо

9. Етапи в изпълнението на стратегията

Областната стратегия за развитието на социалните услуги в област Варна обхваща 5-годишен период (2011 – 2015), в който се обособяват два етапа с продължителност по 2 и 3 години за изпълнение на стратегията, всеки от които започва с период на подготовка и интензивно оперативно планиране, както следва:

	Период	Дейности
Подготвителен етап	2011, първа половина	<ul style="list-style-type: none">▪ Изготвяне и приемане на Общински стратегии за социалните услуги в 12-те общини▪ Оперативно планиране на интервенцията през първите 2 години▪ План за действие 2011
Първи етап	2011 - 2012	<ul style="list-style-type: none">▪ Изпълнение на дейностите по стратегията
Оценка и препланиране	2012, четвърто тримесечие – 2013, първо тримесечие	<ul style="list-style-type: none">▪ Междинна оценка на постигнатите резултати и ефекти от стратегията▪ Препланиране на следващия тригодишен етап в съответствие със заключенията и препоръките от междинната оценка
Втори етап	2013 – 2015	<ul style="list-style-type: none">▪ Изпълнение на дейностите по стратегията
	2015	<ul style="list-style-type: none">▪ Финална оценка на въздействието от Областната стратегия

Подготовката за стартиране на Стратегията през първото тримесечие на 2011 г. обхваща няколко основни компонента:

1. Формиране на структури, организационна рамка:
 - Създаване на Областен ресурсен център към Областния управител;
 - Обособяване на Звено за мониторинг и оценка към областна администрация;
 - Утвърждаване на процедури за координация на Областната стратегия.
2. Валидизиране на Областната стратегия на общинско ниво:
 - Изготвяне и приемане на Общински стратегии и програми на основата на Областната стратегия;
 - Адаптиране на общинските програми за развитие на социалните услуги към приоритетите, целите и принципите на Областната стратегия за развитие на социалните услуги.
3. Оперативно планиране, създаване на процедури и комуникационни канали за обмен на информация.
4. Утвърждаване на ефективно взаимодействие между партньорите и механизми на сътрудничество.